Sachin Sir's English Speaking
Its 100% guaranteed course
सबसे आसान तरीकेसे
अंग्रेजी बोलना
सिखानेके लियेही
हम जाने जाते है।
9028851719

RNI NO. MAHMAR/2020/84035
BAHUJAN SAURABHA
बहुजन सौरभ

उपलब्ध आहे!
मिस्त्री, टाइल्स फिटर, पेंटर, कारपेंटर, प्लंबर इत्यादीसाठी खालील नंबर वर संपर्क करावा.
संपर्क मो. 8482839451

सोमवार, २७ ऑक्टोबर २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : २१७ | दैनिक | किंमत : ₹५/-
Monday, 27 October 2025 | Year : 5 | Issue : 217 | Daily | Rate: Rs. 5/-

बिहारमध्ये तेजस्वींचा मास्टरस्ट्रोक

पंचायत प्रतिनिधींना पेन्शन, 50 लाखांचा विमा, 5 लाखांची मदत...

पाटणा : बिहार विधानसभा निवडणुकीच्या पार्श्वभूमीवर सर्वच पक्ष कंबर कसून प्रचाराला लागले आहेत. सर्वच पक्षांकडून विविध प्रकारची आश्वासने दिली जात आहेत. यातच, आज राष्ट्रीय जनता दलाचे (RJD) नेते तेजस्वी यादव यांनीही (रविवार, 26 ऑक्टोबर) मोठी घोषणा केली आहे. महाआघाडीची सत्ता आल्यास राज्यातील पंचायत प्रतिनिधींना पेन्शन (Pension) आणि 50 लाख रुपयांचे विमा कवच (Insurance Cover) दिले जाईल, अशी घोषणा तेजस्वी यादव यांनी केली आहे. ते पाटणा येथे आयोजित पत्रकार परिषदेत बोलत होते.

नितीश कुमार सरकारवर हल्ला चढवताना तेजस्वी म्हणाले, 'बिहार बदलासाठी तयार आहे. गेल्या 20 वर्षांपासून राज्यात 'खटारा' सरकार आहे. आम्ही जेथे जात आहोत, तेथे सर्व जाती-धर्मांचे लोक मोठ्या संख्येने समर्थन देण्यासाठी येत आहेत. जनता भ्रष्टाचार आणि गुन्हेगारीने त्रस्त असून, हे सरकार बदलण्यास उत्सुक आहे.' तेजस्वी पुढे म्हणाले, 'आपली सत्ता आल्यास, पंचायत प्रतिनिधींचे मानधन दुप्पट केले जाईल. त्यांना पेन्शन आणि विमा कवचही दिले जाईल.' याशिवाय, 'सोनार, न्हावी, लोहार आणि सुतार यांसारख्या पारंपरिक व्यवसायांशी संबंधित लोकांना स्वयंरोजगारासाठी एकरकमी 5 लाख रुपये दिले जातील,' असेही ते म्हणाले.

यावेळी तेजस्वी यादव यांनी, भाजप आणि नितीश कुमार यांच्यावर थेट निशाणा साधला. ते म्हणाले, 'बिहारमध्ये जाणूनबुजून कारखाने (Factories) लागू दिले नाहीत. आपल्या 17 महिन्यांच्या काळात चांगले काम झाले होते, 'चाचाजी पलटले' (नितीश कुमार) नसते तर आणखी काम झाले असते. तसेच, राहुल गांधी आणि प्रियंका गांधी यांच्यासह प्रचारात सहभागी होणार असल्याचेही त्यांनी स्पष्ट केले. यावेळी,' बिहारच्या जनतेने विद्यमान सरकारला 20 वर्षे दिली. आम्ही केवळ 20 महिने मागत आहोत, असे म्हणत त्यांनी जनतेला महाआघाडीला संधी देण्याचे आवाहनही केले.

जर महाआघाडीने सरकार स्थापन केले तर वक्फ कायदा कायदा कचऱ्याच्या डब्यात फेकून दिला जाईल : तेजस्वी यादव

पाटणा : बिहार विधानसभा निवडणुकीच्या पार्श्वभूमीवर, विरोधी महाआघाडीचे मुख्यमंत्रीपदाचे उमेदवार आणि राष्ट्रीय जनता दलाचे नेते तेजस्वी यादव यांनी रविवारी कटिहारमध्ये वक्फ कायद्याबाबत एक मोठे विधान केले. एका निवडणूक रॅलीला संबोधित करतांना ते म्हणाले की, **जर महाआघाडीने राज्यात सरकार स्थापन केले तर केंद्र सरकारने मंजूर केलेला वक्फ (सुधारणा) कायदा कचऱ्याच्या डब्यात फेकून दिला जाईल.** तेजस्वी यादव म्हणाले, 'माझे वडील लालू प्रसाद यादव यांनी कधीही जातीयवादी शक्तींशी तडजोड केली नाही. परंतु मुख्यमंत्री नितीश कुमार नेहमीच अशा शक्तींसोबत उभे राहिले आहेत. आज, आरएसएस आणि त्यांचे सहयोगी पक्ष बिहारमध्येही द्वेष पसरवत आहेत. भाजपचे खरे नाव '**भारत जलाओ पार्टी**' असले पाहिजे. तेजस्वी यादव पुढे म्हणाले की, बिहारमधील जनता 20 वर्षांच्या नितीशकुमार राजवटीला कंटाळली आहे. त्यांनी आरोप केला की मुख्यमंत्री आता शुद्धीवर नाहीत. राज्यातील प्रत्येक विभागात भ्रष्टाचार बोकाळला आहे आणि कायदा आणि सुव्यवस्थेची परिस्थिती बिघडली आहे. तेजस्वी यांनी सीमांचल प्रदेशाच्या विकासाचे आश्वासनही दिले. त्यांनी सांगितले की, एनडीए सरकारने सीमांचल प्रदेशाच्या विकासासाठी काहीही केलेले नाही. त्यांनी सांगितले की, जर त्यांचे सरकार स्थापन झाले तर सीमांचल विकास प्राधिकरण स्थापन केले जाईल. सीमांचलमध्ये पूर्णिया, अररिया, किशनगंज आणि कटिहार जिल्हे समाविष्ट आहेत, जिथे मुस्लिम लोकसंख्या जास्त आहे. तेजस्वी यांनी दावा केला की एनडीए त्यांच्या निवडणूक आश्वासनांची नक्कल करत आहे. ते म्हणाले, 'आम्ही वृद्धापकाळ पेन्शन वाढवण्याचे आश्वासन दिले होते. आता, नितीशकुमार सरकारने ते 400 रुपयांवरून 1,100 रुपये केले आहे. मी वचन देतो की जर आमचे सरकार स्थापन झाले तर पेन्शन दरमहा 2000 रुपये केली जाईल.' शनिवारी, आरजेडीचे एमएलसी मोहम्मद कारी सोहेब म्हणाले होते की जर तेजस्वी यादव मुख्यमंत्री झाले तर वक्फ विधेयकासह सर्व विधेयके फाडून टाकली जातील. या विधानामुळे राजकीय गोंधळ निर्माण झाला. विरोधी पक्षांनी प्रश्न उपस्थित केला की मुख्यमंत्री केंद्रीय कायदा कसा रद्द करू शकतात. एप्रिलमध्ये संसदेने वक्फ (दुरुस्ती) कायदा मंजूर केला होता हे उल्लेखनीय आहे. केंद्रातील भाजपच्या नेतृत्वाखालील एनडीए सरकारचा दावा आहे की हा कायदा पारदर्शकता आणेल आणि मुस्लिम समुदायाला, विशेषत: मागासवर्गीयांना आणि महिलांना सक्षम करेल. तथापि, विरोधकांचे म्हणणे आहे की हा कायदा मुस्लिमांच्या हक्कांचे उल्लंघन करतो.

निवडणूक आयोगा एसआयआरबाबत करणार घोषणा?

मोहिमेचा पहिला टप्पा 10 ते 15 राज्यांमध्ये राबविला जाईल.

नवी दिल्ली : देशभरातील मतदार याद्यांच्या विशेष सघन पुनरावृत्ती (SIR) ची घोषणा करण्यासाठी निवडणूक आयोग सोमवारी संध्याकाळी एक महत्त्वाची पत्रकार परिषद घेणार आहे. अधिकाऱ्यांनी सांगितले की, आगामी विधानसभा आणि लोकसभा निवडणुकीच्या तयारीसाठी हे पाऊल उचलले जात आहे. पत्रकार परिषदेत, आयोगाचे अधिकारी पहिल्या टप्प्यातील प्रक्रियेबद्दल आणि राज्यांबद्दल तपशीलवार माहिती देतील. विशेष सघन पुनरावृत्ती (SIR) चा उद्देश मतदार यादीत सुधारणा करणे आणि नवीन मतदारांचा समावेश करणे आहे. यामध्ये नावांची पडताळणी, विद्यमान मतदारांची पडताळणी आणि आवश्यक सुधारणांचा समावेश असेल. आयोगाने सांगितले की ही प्रक्रिया पूर्णपणे पारदर्शक आणि निष्पक्ष असेल. SIR अंतर्गत, मतदार यादीतील त्रुटी दुरुस्त केल्या जातील आणि नवीन मतदारांचा समावेश केला जाईल, ज्यामुळे निवडणुकीत जास्तीत जास्त सहभाग सुनिश्चित होईल.

निवडणूक आयोगाची रचना

संपूर्ण तपशील अद्याप जाहीर झालेला नसला तरी, अधिकाऱ्यांचा अंदाज आहे की पहिल्या टप्प्यात 10 ते 15 राज्यांचा समावेश असेल. यामध्ये 2026 मध्ये विधानसभा निवडणुका होणार असलेल्या राज्यांचा समावेश असेल

या राज्यांमध्ये तामिळनाडू, पश्चिम बंगाल, केरळ, आसाम आणि पुद्दुचेरी यांचा समावेश आहे. एसआयआरमध्ये मतदार यादीची सखोल समीक्षा आणि आवश्यक त्या सुधारणांचा समावेश असेल.

निवडणूक आयोगाने म्हटले आहे की एसआयआर मतदार यादीची विश्वासार्हता वाढवेल आणि निवडणूक प्रक्रियेत पारदर्शकता सुनिश्चित करेल. या काळात, निवडणूक आयोगाचे अधिकारी मतदार नोंदी पडताळण्यासाठी विशेषतः ग्रामीण आणि दुर्गम भागांना भेट देतील. या उपक्रमामुळे यादीत नवीन मतदारांची भर पडेल आणि मतदार ओळख सुधारेल. लोकशाही मजबूत करण्यासाठी हे पाऊल महत्त्वाचे मानले जाते. हे देखील वाचा - भारतीय तटरक्षक दल मच्छिमारांसाठी देवदूत बनले, अरबी समुद्रात 11 दिवसांपासून बोटीवर अडकलेल्या 31 जणांची सुटका केली. आगामी निवडणुकांवर परिणाम विशेष सखोल पुनरावृत्ती 2026 च्या विधानसभा निवडणुका आणि त्यानंतरच्या लोकसभा निवडणुकांसाठी अधिक अचूक मतदार याद्या सुनिश्चित करेल.

पॅरिसमधील संग्रहालयात 'धूम'स्टाईल चोरी

नवी दिल्ली : फ्रान्सची राजधानी पॅरीस येथील लूवर संग्रहालयात धूमस्टाईलने चोरी करून मौल्यवान रत्ने लांबवण्यात आल्याची घटना काही दिवसांपूर्वी घडली होती. आता या चोरी प्रकरणी पोलिसांच्या हाती एक मोठे यश लागले असून, लूवर संग्रहालयातून मौल्यवान रत्नांची चोरी केल्या प्रकरणी पोलिसांनी दोन जणांना अटक केली आहे. लूवर संग्रहालयातून चोरांनी काही मिनिटांमध्येच 102 दशलक्ष डॉलर किमतीची मौल्यवान रत्ने लांबवली होती. दरम्यान, पोलिसांनी अटक करण्यात आलेल्या आरोपींची नावं उघड केलेली नाहीत. चोरट्यांनी 19 ऑक्टोबर रोजी ही चोरी केली होती. लिफ्टच्या मदतीने हे चोर संग्रहालयात दाखल झाले होते. त्यानंतर त्यांनी संग्रहालयातील नोपोलियनच्या ऐतिहासिक दागिन्यांवर डल्ला मारला होता. समोर येत असलेल्या वृत्तानुसार चोर लूवर संग्रहालयाच्या पहिल्या मजल्यावरील बाल्कनीमध्ये चढले होते. त्यानंतर त्यांनी खिडकी तोडली. एलढंच नाही तर चोरी करण्यासाठी त्यांनी प्रदर्शनासाठी ठेवलेला खोकाही तोडला. त्यानंतर चोरांनी तिथून 19 व्या शतकातील नोपोलियनचे मौल्यवान आणि ऐतिहासिक दागिने लांबवले होते. या चोरांनी संग्रहालय उघडण्याच्या वेळी एका क्रेनचा वापर करून वरची खिडकी चोरली. त्यानंतर ते दुचाकीवरून पळून गेले होते. या चोरीच्या घटनेमुळे संपूर्ण फ्रान्समध्ये खळबळ उडाली आहे. तसेच चोरीची ही घटना देशासाठी लाजीरवाणी असल्याची प्रतिक्रिया लोक देत आहेत.

थॅलेसेमिया ग्रस्त सात मुलांना एचआयव्ही बाधित रक्त, मुख्यमंत्री हेमंत सोरेन यांची कारवाई

रांची : झारखंडमधील पश्चिम सिंहभूम जिल्ह्यातील चाईबासा सरकारी रुग्णालयात थॅलेसेमियाग्रस्त मुलांना एचआयव्ही बाधित रक्त चढवल्याप्रकरणी मुख्यमंत्री हेमंत सोरेन यांनी कठोर भूमिका घेतली आहे. त्यांनी चाईबासा सदर रुग्णालयाचे सिव्हिल सर्जन आणि इतर अधिकाऱ्यांना निलंबित करण्याचे आदेश दिले आहेत. राज्य सरकारने बाधित मुलांना स्वखर्चाने उपचार देण्याचा निर्णयही घेतला आहे. राज्य सरकारने कुटुंबांना प्रत्येकी 2 लाख रुपयांची मदत देण्याचे आश्वासनही दिले आहे. एवढेच नाही तर आरोग्यमंत्री इरफान अन्सारी यांना खराब आरोग्य व्यवस्थेबद्दल कडक सूचना देण्यात आल्या

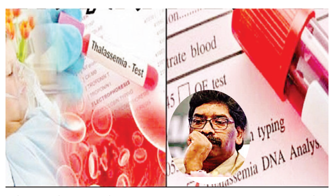

आहेत की खराब आरोग्य व्यवस्था सहन केली जाणार नाही. मुख्यमंत्र्यांनी चाईबासा येथील थॅलेसेमियाग्रस्त मुलांचे संक्रमण अत्यंत वेदनादायक असल्याचे वर्णन केले आहे. उल्लेखनीय आहे की 13 सप्टेंबर रोजी सात थॅलेसेमियाग्रस्त मुलांना एचआयव्ही संक्रमित रक्त चढवण्यात आले होते. 18 ऑक्टोबर रोजी चाचणी अहवाल पॉझिटिव्ह आला. यावर बाधित मुलांच्या नातेवाईकांनी तांत्रिक अधिकाऱ्यांवर निष्काळजीपणाचा आरोप करत उच्च अधिकाऱ्यांकडे तक्रार केली. त्यानंतर लगेचच, पाच सदस्यांच्या पथकाने शनिवारी चाचणी केली तेव्हा आणखी 6 थॅलेसेमियाग्रस्त मुलांचा चाचणी अहवाल पॉझिटिव्ह आढळला.

राहुल गांधींचा भाजपवर हल्लाबोल

नवी दिल्ली : काँग्रेस नेते राहुल गांधी यांनी महाराष्ट्रातील एका महिला **सरकारी डॉक्टरच्या आत्महत्येचे वर्णन संस्थात्मक हत्या असे केले** आहे. ते म्हणाले की, ही घटना भाजप सरकारच्या अमानवी आणि असंवेदनशील कारभाराचा पर्दाफाश करते. महाराष्ट्रातील बीड जिल्ह्यातील रहिवासी असलेली ही डॉक्टर सातारा जिल्ह्यातील फलटण येथील सरकारी रुग्णालयात तैनात होती. गुरुवारी रात्री ती एका हॉटेलच्या खोलीत लटकलेल्या अवस्थेत आढळली. तिच्या तळहातावर लिहिलेल्या सुसाईड नोटमध्ये तिने पोलिस उपनिरीक्षक गोपाल बदाणे यांच्यावर वारंवार बलात्कार केल्याचा आणि सॉफ्टवेअर इंजिनियर प्रशांत बनकर यांच्यावर मानसिक छळाचा आरोप केला आहे.

'महिला डॉक्टरची आत्महत्या ही कोणत्याही सुसंस्कृत समाजाच्या विवेकाला हादरवून टाकणारी शोकांतिका आहे'

राहुल गांधींनी वर हिंदीमध्ये लिहिले, 'बलात्कार आणि छळाला कंटाळून महाराष्ट्रातील सातारा येथे डॉ. संपदा मुंडे यांची आत्महत्या ही कोणत्याही सुसंस्कृत समाजाच्या विवेकाला हादरवून टाकणारी शोकांतिका आहे. इतरांच्या वेदना कमी करण्याची आकांक्षा बाळगणारी एक आशादायक डॉक्टर भ्रष्ट शक्ती आणि व्यवस्थेतील गुन्हेगारांच्या छळाची बळी ठरली. गुन्हेगारांपासून जनतेचे रक्षण करण्याची जबाबदारी ज्यांच्यावर सोपवण्यात आली होती त्यांनी या निष्पाप महिलेवर सर्वात घृणास्पद गुन्हा केला - तिच्यावर बलात्कार आणि शोषण.'

महाराष्ट्रातील सातारा येथे बलात्कार आणि छळ सहन केल्यानंतर डॉ. संपदा मुंडे यांची आत्महत्या ही कोणत्याही सुसंस्कृत समाजाच्या विवेकाला हादरवून टाकणारी शोकांतिका आहे. इतरांचे दुःख कमी करण्याची आकांक्षा बाळगणारी एक आशादायक डॉक्टर व्यवस्थेतील भ्रष्ट अधिकारी आणि गुन्हेगारांच्या छळाला बळी पडली... त्यांनी पुढे लिहिले की, वृत्तांनुसार, भाजपशी संबंधित काही प्रभावशाली लोकांनी त्यांच्यावर भ्रष्टाचार करण्यासाठी दबाव आणण्याचा प्रयत्न केला. सत्तेने संरक्षित असलेल्या गुन्हेगारी विचारसरणीचे हे सर्वात घृणास्पद उदाहरण आहे. ही आत्महत्या नाही - ही संस्थात्मक हत्या आहे. जेव्हा सत्ता गुन्हेगारांना संरक्षण देते, तेव्हा आपण कोणाकडून न्यायाची अपेक्षा करू शकतो? डॉ. संपदा यांच्या मृत्यूने या भाजप सरकारचा अमानवी आणि निर्दयी चेहरा उघडकीस आणला आहे. न्यायाच्या या लढाईत आम्ही पीडितेच्या कुटुंबासोबत ठामपणे उभे आहोत. भारतातील प्रत्येक मुलीसाठी - आता भीती नाही, आम्हाला न्याय हवा आहे. घटनेनंतर कारवाई- पोलिसांनी उपनिरीक्षक गोपाळ बदाणे यांना अटक केली आहे. त्यांनी शनिवारी आत्मसमर्पण केले.

छठपूजेनिमित्त पीएम मोदींसाठी 'खोटा यमुना' घाट तयार : आप दावा

नवी दिल्ली : राजधानी दिल्लीत छठपूजेच्या पार्श्वभूमीवर प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदीसाठी 'खोटी यमुना' तयार केल्याचा दावा आम आदमी पक्षाचे प्रदेश अध्यक्ष सौरभ भारद्वाज यांनी केला आहे. भारद्वाज म्हणतात की, प्रधानमंत्रींसाठी वजीराबादमधून पाईपद्वारे स्वच्छ पाणी आणून कृत्रिम घाट तयार केला जात आहे.

> "पूर्वांचलच्या गरीब लोकांसाठी यमुना प्रदूषित आहे, पण प्रधानमंत्री मोदींसाठी फिल्टर केलेले साफ पाणी आणून बनावट घाट तयार केला जातोय. बिहार निवडणुकीच्या पार्श्वभूमीवर हे सर्व करण्यात येत आहे. या कृत्रिम वासुदेव घाटावर पीएम मोदी डुबकी घेण्यासाठी जातील. मात्र, हे सर्व गरीबांच्या हितासाठी नव्हे, तर राजकीय फायद्यासाठी केले जात आहे. भाजप सरकारने यमुना स्वच्छ असल्याचा खोटा दावा केला. प्रत्यक्षात त्यांनी फक्त केमिकल टाकून फेस हटवला, यमुना अजूनही अस्वच्छच आहे. DPCC रिपोर्टनुसार, हे पाणी अंघोळीयोग्यही नाही. आमच्या सरकारने जेव्हा केमिकल टाकले होते, तेव्हा भाजप विरोध करत होती, पण आता ते हेच काम करत आहे असा आरोपही त्यांनी केला.
>
> –सौरभ भारद्वाज

भाजप प्रवक्ता परवीन शंकर कपूर यांनी या आरोपाला प्रतिक्रिया देत म्हटले की, 'सौरभ भारद्वाज यांची प्रेस कॉन्फरन्स पाहिली. 'खोदा पहाड, निकली चुहिया' अशीच त्यांची अवस्था आहे. रेखा गुप्ता सरकारने यमुना घाटावर स्वच्छ पूजास्थळ तयार केले, आता आप त्या विरोधात राजकीय वक्तव्ये करत आहेत. आपने 10 वर्षे सत्ता सत्तेत असताना पूर्वांचल च्या लोकांसाठी छठ पूजा घाटावरील सुविधा निर्माण केली नाहीत, आता जे सुधारणा केली जात आहेत, त्यावर टीका करत आहेत.

मोजक्याच जागा शिल्लक

मोजक्याच जागा शिल्लकबुद्ध विहार समिती तर्फे हैद्राबाद बुद्ध वनम् येथे जाणाऱ्या धम्मसहलीमध्ये मोजक्याच जागा शिल्लक आहेत.
: संपर्क :
अ.क. पाटील मो. 7972987584
धेनूत्तम बोंबर्डे मो. 9561561788

जोगेश्वरीनंतर कांदिवलीतील उंच इमारतीला आग

आठ जणांना वाचवले, तिघे आयसीयूमध्ये उपचार

मुंबई : रविवारी सकाळी मुंबईतील कांदिवली पश्चिम भागातील एका उंच इमारतीच्या अपार्टमेंटमध्ये आग लागली. धुरामुळे गुदमरल्यामुळे आठ जणांना सुखरूप बाहेर काढण्यात आले, तर तिघांना आयसीयूमध्ये दाखल करण्यात आले. शंकर लेनवरील 16 मजली अग्रवाल रेसिडेन्सी इमारतीच्या दुसऱ्या मजल्यावरील फ्लॅटमध्ये सकाळी 7:45 वाजता आग लागली. अग्निशमन विभागाच्या अधिकाऱ्यांनी दिलेल्या माहितीनुसार, फ्लॅटच्या हॉलमध्ये आग लागली आणि ती विजेच्या वायरिंग, लाकडी फर्निचर आणि इतर घरगुती वस्तूंमध्येच मर्यादित होती. अग्निशमन दलाच्या जवानांनी आग आटोक्यात आणली आणि सकाळी 8:05 वाजेपर्यंत ती पूर्णपणे विझवण्यात आली.

अग्निशमन दलाच्या जवानांनी इमारतीतून आठ जणांना वाचवले. यामध्ये दोन पुरुष, तीन महिला आणि तीन मुलांचा समावेश आहे. अग्निशमन विभागाच्या अधिकाऱ्याने सांगितले की, चिंतन अभय कोठारी, ख्याती चिंतन कोठारी आणि ज्योती अभय कोठारी यांना धुरामुळे श्वास घेण्यास त्रास झाला ज्यामुळे त्यांना मालाड (पश्चिम) येथील तुंगा रुग्णालयात आयसीयूमध्ये दाखल करण्यात आले. डॉक्टरांच्या मते, तिघांचीही प्रकृती स्थिर आहे.

31 जणांना वाचवत भारतीय तटरक्षक दल बनले मच्छिमारांसाठी देवदूत

बंगलोर : भारतीय तटरक्षक दलाने अरबी समुद्रात अडकलेल्या 31 मच्छिमारांना वाचवले आहे. बोटीच्या स्टीअरिंग गियरमध्ये अचानक बिघाड झाल्यामुळे आणि खराब हवामानामुळे बोट अरबी समुद्रात खूप दूर वाहून गेल्यामुळे ते 11 दिवसांपासून एका बोटीत अडकले होते.

आयसीजीच्या म्हणण्यानुसार, भारतीय तटरक्षक दलाच्या मुख्यालय क्रमांक 3 (कर्नाटक) ला 24 ऑक्टोबर रोजी गोव्यातून बेपत्ता झालेल्या भारतीय मासेमारी बोट (आयएफबी) सेंट अँटोन-1 बद्दल माहिती मिळाली. माहिती मिळताच, आयसीजीने शोध आणि बचाव मोहीम सुरू केली.

ही बोट शेवटची न्यू मंगलोरपासून सुमारे 100 नॉटिकल मैल अंतरावर असल्याची माहिती मिळाली होती. आयसीजीने नियमित गस्तीवर असलेल्या आयसीजीएस कस्तुरबा

गांधी गस्ती जहाजाला बुडालेल्या बोटीच्या ठिकाणी पाठवले. त्याच वेळी, बेपत्ता बोटीचा शोध घेण्यासाठी कोचीहून एक कोस्ट गार्ड डोर्नियर विमान पाठवण्यात आले.

कोस्ट गार्डने इंटिग्रेटेड ऑपरेशन्स सेंटर आणि रिअल-टाइम हवामान डेटा वापरून, बोटीचा संभाव्य मार्ग मॅप केला आणि त्या भागात एक गस्त जहाज पाठवले. दरम्यान, एका डॉर्नियर विमानाने अरबी समुद्रात बोट शोधली आणि आयसीजीएस कस्तुरबा गांधी गस्ती जहाजाने लॉजिस्टिक सपोर्ट देण्यासाठी, नुकसानीचे मूल्यांकन करण्यासाठी आणि स्टीअरिंग सिस्टमची साइटवर दुरुस्ती करण्यासाठी बोटीजवळ पोहोचले. त्यानंतर आयसीजी कोस्ट गार्ड जहाजाने अडचणीत सापडलेले आयएफबी सेंट अँटोन-1 हे जहाज होन्नावर येथील मासेमारी बंदरात सुरक्षितपणे ओढण्यासाठी दुसऱ्या आयएफबीकडे सोपवले. या बचाव मोहिमेने आयसीजीचे **'आम्ही संरक्षण करतो'** हे ब्रीदवाक्य सिद्ध केले.

चला आपला बहुजन सौरभ बलशाली करू या!

आपल्या बहुजन समाजातील महापुरुषांच्या विचारांवर आपण सर्व क्षेत्रांत उल्लेखनीय कामगिरी केली आहे. त्यांच्या जयंती निमित्त आपण वैयक्तीक अथवा मित्रांच्या/ संस्था/संघटनेची शुभेच्छा जाहिरात स्वरूपात देऊन दैनिक बहुजनसौरभला आर्थिक सहकार्य करावे!

वर्तमानपत्रात बातम्या, लेख, कथा, कविता हवे असते तसेच जाहिराती गरजेच्या असतात हे लक्षात घेऊन आपण आपल्या कुटुंबातील सदस्याचे जयंती-स्मृतीदिन, वाढदिवस, सण, उत्सव, व्यवसाय, उत्पादने इत्यादी अनेक बाबतीत आपल्या समाजातील उद्योजक व व्यवसायिक यांनी जाहिरात देऊन किंवा जसे शक्य आहे तसे आर्थिक मदत केली तरच आपण आपलाच मिडीया बलशाली करू शकतो!

मुख्य संपादक, दैनिक बहुजन सौरभ

“ जेव्हा आपण दुचाकी वरून तिघेजण जात असतो तितक्यात कुणीतरी हाक मारून सांगते की, अरे पुढे पोलिस आहेत, असे अनोळखी व्यक्तीने सांगणे म्हणजे माणुसकी ”

बहुजन सौरभ

संपादकीय

ओबीसींना हवा विचार स्वातंत्र्याचा प्रखर क्रांतीकारी योद्धा वोल्टेअर

जे 'जेव्हा कोणी अभिव्यक्तीच्या अधिकारासाठी लढा देतो, जरी ते मत आपल्याला अस्वस्थ करणारे असले, तेव्हा त्या संघर्षामागे वोल्टेअरचा मन उभे असते - विचारांच्या रणभूमीवर, अंधारातील जागृत ज्योतीसारखा, विवेक आणि स्वातंत्र्याचा पहारेकरी.यात ओबीसी समाजाच्या विचारजागृतीसाठी 'वोल्टेअर'सारख्या धैर्यशील विचारवंताची गरज का भासत आहे. आज ओबीसी समाजाला एका वोल्टेअरची गरज आहे. भारताच्या लोकशाहीत सर्वात मोठा घटक म्हणजे ओबीसी समाज - संख्या प्रचंड, पण एकता मर्यादित; हक्कांची जाणीव आहे, पण विचारक्रांतीचा ठोस पाया अजून घडायचा आहे. राजकीयदृष्ट्या हा समाज आता सत्तेच्या समीकरणात प्रभावी बनला आहे, परंतु बौद्धिक पातळीवर अजूनही मार्गदर्शनाची कमतरता जाणवते. हीच ती निर्णायक वेळ आहे, जेव्हा भारतातील ओबीसी समाजाला एका वोल्टेअरची - निडर, तर्कशुद्ध आणि समाजाला सत्य दाखवणाऱ्या नेत्याची गरज आहे. राजकारणा पलीकडचा प्रश्न ओबीसी समाजाचे राजकीय प्रतिनिधित्व गेल्या काही दशकांत झपाट्याने वाढले आहे. मुख्यमंत्रिपदांपासून संसदेतल्या महत्त्वाच्या पदांपर्यंत या वर्गाचे प्रतिनिधी पोहोचले आहेत. परंतु प्रश्न एवढाच आहे का? फक्त पदसत्ता पुरेशी आहे का? वोल्टेअरने आपल्या काळात जसे सांगितले होते. सत्ता तेव्हाच सक्षम असते जेव्हा विचार स्वतंत्र असतात.आज अनेक ओबीसी नेते सत्तेच्या कक्षात आहेत, पण समाजाच्या मनातील अंधार, जातीय बंधने आणि भीती अजून तशीच कायम आहे. सांस्कृतिक आणि मानसिक गुलामी ओबीसी समाज शतकानुशतके सामाजिक दडपशाहीचा अनुभव घेत आला आहे. मानवजातीच्या इतिहासात काही व्यक्तिमत्त्वे अशी ठळक उठून दिसतात की जिथे त्यांनी शस्त्र नव्हे, तर विचारांनी लढा दिला. त्यांनी सत्तेच्या दडपशाहीला न जुमानता सत्याचे आणि विवेकाचे रक्षण केले. अशा प्रकाशमान व्यक्तिमत्त्वांपैकी एक होते - वोल्टेअर.त्याचा प्रवास केवळ एका लेखकाचा नव्हता; तो विचारांचा क्रांतीकारी आंदोलनकारक होता. त्याने शब्दांना शस्त्र केले आणि बुद्धीला मार्गदर्शक ज्योतीसारखे प्रकाशमान करून दाखवले. विचारांच्या क्रांतीचा आरंभ 21 नोव्हेंबर 1694 रोजी पॅरिसमध्ये जन्मलेला फ्रँस्वा-मारी ओरूए, इतिहासाच्या पानांवर 'वोल्टेअर' या नावाने अमर झाला.वडिलांना अपेक्षा होती की मुलगा न्यायक्षेत्रात कार्य करेल, पण वोल्टेअरची ओढ वेगळीच होती, सत्य, तर्क आणि स्वातंत्र्य शोधण्याची.'कॉलेज लुई-ले-ग्राँ' या प्रतिष्ठित विद्यालयात शिक्षण घेत असताना त्याने भाषाशास्त्र, वक्तृत्वकला आणि इतिहास यांचा अभ्यास केला, आणि त्याच काळात त्याच्या मनात पारंपरिक धर्मश्रद्धांविषयी शंका निर्माण होऊ लागली. हा विचारांचा अंकुर पुढे एका प्रबोधनयुगाचा वृक्ष झाला. ज्याच्या सावलीत संपूर्ण युरोप बदलू लागला. इंग्लंडचा अनुभव-विचारांचा टर्निंग पॉइंट वोल्टेअरचे आयुष्य सहज नव्हते. राजसत्तेच्या टीकेमुळे त्याला अनेकदा तुरुंगवास आणि निर्वासन भोगावे लागले. अशाच एका काळात तो इंग्लंडमध्ये निर्वासित म्हणून राहिला, जिथे त्याने प्रथमच पाहिली विचार स्वातंत्र्याची खरी झळाळी.तेथील संसदीय लोकशाही, मुक्त पत्रकारिता आणि वैज्ञानिक दृष्टिकोनाने त्याला खोलवर प्रभावित केले.याच अनुभवातून त्याने फ्रान्समध्ये परतल्यावर Letters on the English हे ग्रंथरूप स्फोटक लिहिले.या पुस्तकात त्याने इंग्लिश लोकशाहीचे कौतुक केले आणि फ्रेंच राजसत्तेच्या सत्ताकेंद्री, धार्मिक दबावाविरुद्ध तिखट शब्दात प्रहार केला.या लेखनामुळे फ्रान्समध्ये बुद्धिवाद, धर्मनिरपेक्षता आणि मानवतावादाच्या बीजांची पेरणी झाली. धार्मिक सत्तेविरुद्धचा आवाज वोल्टेअरने धर्मावर नव्हे, तर धर्मांधतेवर प्रहार केला.तो म्हणे, 'अंधविश्वास मनुष्याला केवळ गुलाम बनवतो.' वोल्टेअरने धार्मिक संस्थांच्या अधिकाराला प्रश्न विचारला आणि धर्मगुरूंच्या भितीच्या खेळावर प्रकाश टाकला.तो विचार करत होता, जर देव खराच सर्वशक्तिमान असेल, तर मनुष्याने त्याच्या नावाने इतरांवर भीती का निर्माण करावी? ही निर्भय विचारशैली त्याला सामान्य जनतेमध्ये लोकप्रिय आणि सत्ताधाऱ्यांमध्ये भीतीदायक बनवत गेली. त्याचे लेखन ही केवळ टीका नव्हती; ती विवेक आणि स्वातंत्र्याच्या नव्या अध्यायाची सुरुवात होती. साहित्य, व्यंग्य आणि सत्याचा शोध वोल्टेअरचे लेखन विश्वच अनंत होते.त्याने नाटके, कविता, तत्त्वचिंतन, इतिहास, आणि सामाजिक व्यंग्य या सर्व माध्यमांतून विचारांची कोंदण घडवली. त्याच्या ष्ह्ठुठ्ठस्रद्बस्रद्ग या कादंबरीने जग हलवून टाकले.ही फक्त साहित्यकृती नव्हती, ही तत्त्वज्ञानावर केलेली शस्त्रप्रहार करणारी व्यंगात्मक हाक होती. त्या काळात सर्व काही 'देवाच्या इच्छेप्रमाणे उत्तमच आहे' अशी धारणा होती;वोल्टेअरने या विचारसाखळीवर प्रहार करून दाखवले की वास्तवाचे भय टाळून आपण काहीही बदलू शकत नाही. त्याचा संदेश स्पष्ट होता, सुधारणा तेव्हाच शक्य आहे. जेव्हा आपण विचारांना खुलं ठेवू आणि सत्याकडे डोळसपणे पाहू. स्वातंत्र्याचे खरे सार आज आपण वोल्टेअरला एका प्रसिद्ध विधानासाठी स्मरतो. 'मी तुमच्या मताशी सहमत नाही, परंतु ते व्यक्त करण्याचा तुमचा हक्क मी जीव देऊनही राखीन.' हे विधानच नव्हे, तर मनुष्याच्या विचारस्वातंत्र्याची सर्वोच्च व्याख्या आहे.वोल्टेअरचा विचार असा होता की अभिव्यक्तीचा अधिकार हा फक्त स्वतःसाठी नाही. तो प्रत्येकाच्या हक्कासाठी आहे. लोकशाहीचे मूळ बीज त्याने विचार स्वातंत्र्याच्या या संकल्पनेत रोवले, जिथे मतभेद हे शत्रुत्व नव्हे, तर एकमेकांना समजून घेण्याचे साधन ठरते. प्रभाव आणि वारसा वोल्टेअरचे विचार पुढील अनेक क्रांतींचे प्रेरणास्थान बनले.फ्रेंच राज्यक्रांतीच्या हृदयात वोल्टेअरचा आवाज दडलेला होता. त्याने दाखवून दिले की समाजाच्या प्रगतीसाठी अंधश्रद्धेऐवजी तर्क, गुलामीऐवजी स्वातंत्र्य आणि भीतीऐवजी विवेक आवश्यक आहे. त्याचे लेखन हे केवळ त्या काळाचे नाही, तर भविष्याच्या विचारांसाठीचे मार्गदर्शन आहे. मानवी हक्क, धर्मनिरपेक्षता, वैज्ञानिक दृष्टिकोन - या सर्व मूल्यांचे बीज त्याच्या लेखणीतून उगवले. जेव्हा कोणत्याही समाजाला त्याच्या गौरवशाली इतिहासापासून तोडले जाते, तेव्हा तो फक्त सामाजिक नव्हे, तर बौद्धिक गुलाम बनतो. वोल्टेअरने आपल्या काळात धर्माधिकाऱ्यांच्या भीतीच्या राजवटीला आव्हान दिले; तसेच आज ओबीसी समाजानेही सामाजिक भीतीच्या सीमारेषा ओलांडण्याची आवश्यकता आहे. आपल्याला अभिमान बाळगता येईल, पण आत्ममंथनही करावे लागेल. आपण फक्त मतदार आहोत की विचारांचे रचनाकार? आपण परिवर्तनाचे विषय आहोत की परिवर्तनाचे साधन? वोल्टेअरचा आत्मा आणि ओबीसींचा आजचा लढा वोल्टेअर म्हणायचा, 'विवेक हीच खरी प्रार्थना आहे.' ही वाक्ये ओबीसी समाजासाठी आजही तितकीच सुसंगत आहेत. समाजाने जर जात, धर्म किंवा सत्तेच्या व्यर्थ बंधनांपासून स्वतःला मुक्त करायचे असेल, तर तर्क, शिक्षण आणि संवाद हीच तीन शस्त्रे असली पाहिजेत. आजच्या राजकीय परिस्थितीत विचारधारात्मक संकुचितता वाढलेली आहे आणि मतभिन्नता हा गुन्हा बनत चालला आहे. अशा काळात वोल्टेअरची शिकवण, 'विरोधकाचे मत ऐकण्याची तयारी ठेवणे' ही लोकशाहीच्या पुनरुज्जीवनासाठी अत्यावश्यक ठरते. ओबीसी समाजाने शिक्षण, इतिहास आणि सांस्कृतिक जागृती या तीन क्षेत्रांत नवा आंदोलन उभारला पाहिजे. वोल्टेअरने जसे अंधश्रद्धेविरुद्ध लेखणी उचलली, तसेच आजच्या ओबीसी तरुणाने झुठ्या गौरव कथांविरुद्ध, जातीय तटबंदीविरुद्ध आणि असमानतेविरुद्ध विचारांची लेखणी हातात घ्यावी. जर हा समाज स्वतःचा वोल्टेअर तयार करू शकला, तर तो फक्त आपला सामाजिक दर्जा उंचावणार नाही, तर भारतातील लोकशाहीला नव्या आत्मविश्वासाची दिशा देईल. शेवट विचारांचे बंधन तोडण्याची वेळवोल्टेअरचा विचार होता की 'विचारांची भीती हेच गुलामगिरीचे मूळ आहे.'आज ओबीसी समाज अनेक क्षेत्रांत यशस्वी आहे, पण विचार स्वातंत्र्याचा आत्मविश्वास अजून पूर्णपणे मिळालेला नाही. धैर्यवान विचारवंत, शिक्षित तरुण आणि निडर पत्रकार हे नवे वोल्टेअर या समाजातून उभे राहिले, तर भविष्यात कोणतीही अन्यायशक्ती ओबीसी आवाज दाबू शकणार नाही. आज वेळ आली आहे, राजकीय सत्तेपेक्षा विचारसत्तेला प्राधान्य देण्याची आणि हेच वोल्टेअरचे खरे स्वप्न होते; तेच या समाजाचे भविष्य ठरू शकते. ■■

अनुसूचित जाती-जमातीमध्ये उपवर्गीकरण संविधानविरोधी!

पंजाब-हरियाणा उच्च न्यायालयाने 2010 साली दिलेल्या एका निकालाला आव्हान देणाऱ्या 23 याचिकांवर या घटनापीठापुढे सुनावणी झाली. पंजाब सरकारने सादर केलेल्या आव्हान याचिकेचाही त्यात समावेश होता. 6 विरुद्ध बहुमताचा निकाल सरन्यायाधीश धनंजय चंद्रचूड यांनी स्वतःसाठी व न्या. मनोज मिश्रा यांच्यासाठी मिळून एक निकाल पत्र लिहिले. अन्य चार न्यायाधीशांनी एकमताने निर्णय दिला. मात्र अन्य न्यायाधिशांच्या निकालाशी असहमती दर्शवणारा वेगळा निकाल न्या. बेला त्रिवेदी यांनी दिला.न्या. भूषण गवई यांनी स्वतंत्र निकालपत्रात म्हटले की, 'राज्यांनी अनुसूचित जाती-जमातीमधील क्रिमिलेयरची ओळख पटवून त्यांना आरक्षणाचा लाभ मिळू नये यासाठी धोरण तयार करावे.

स र्वोच्च न्यायालयाने 1 ऑगस्ट 2024 रोजी दिलेल्या निकालात अनुसूचित जातीच्या उपवर्गीकरणास दिलेली परवानगी ही असंवैधानिक आहे. 2004 मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाच्या घटनापीठाने अनुसूचित जातीचे उपवर्गीकरण हे संविधानाविरोधी असल्याचा निकाल दिला होता. अनुसूचित जातीची श्रेणी हा एकसंघ वर्ग आहे. कारण या वर्गाचा आधार हा अस्पृश्यता आहे. अस्पृश्यतेमुळे सर्व अस्पृश्य समाजास मुलभूत अधिकारांपासून वंचित ठेवले होते. म्हणून संविधानील अनुच्छेद 341 नुसार हा एक स्वतःमध्येच वर्ग आहे. म्हणून उपवर्गीकरण करण्यास परवानगी देणे हे असंवैधानिक आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने आपल्या निकालाचा पुनर्विचार करणे आवश्यक आहे.
सरन्यायाधीश धनंजय चंद्रचूड यांच्या नेतृत्वाखाली 7 न्यायाधिशांच्या घटनापीठाने 6 विरुद्ध 1 अशा बहुमताने अनुसूचित जाती-जमातीमध्ये उपवर्गीकरण करण्याचा राज्यांना घटनात्मक अधिकार आहे, असा निकाल सर्वोच्च न्यायालयाने 1 ऑगस्ट 2024 रोजी दिला. या घटनापीठामध्ये न्या. भूषण गवई, न्या. विक्रम नाथ, न्या. बेला त्रिवेदी, न्या. पंकज मित्तल, न्या. मनोज मिश्रा, न्या. सतीशचंद्र मिश्रा यांचा समावेश होता.
अनुसूचित जाती-जमातीमध्ये उपवर्गीकरण संविधान विरोधी न्या. बेला त्रिवेदी यांनी स्पष्टपणे सांगितले की, अनुसूचित जातीच्या उपवर्गीकरणास राज्यास परवानगी देणे हे संविधानाच्या तरतुदींच्या विरुद्ध आहे. न्या. त्रिवेदी यांच्यानुसार संविधानाच्या अनुच्छेद 341, ज्यामध्ये अनुसूचित जातींचे विवरण आहे. त्यामध्ये राज्यांद्वारा हस्तक्षेप करण्याची परवानगी दिल्या जाऊ शकत नाही. त्यांनी 2020 मध्ये तीन न्यायाधीशांच्या खंडपीठाद्वारा हे प्रकरण सात न्यायाधीशांच्या घटनापीठाकडे सोपविल्या जाणाऱ्या कायदा प्रक्रियाच्या निश्चित असणाऱ्या मानदंडाच्या विरुद्ध असल्याचे सांगितले.न्या. त्रिवेदी यांनी 85 पानाच्या आपल्या निकालपत्रात संविधान सभांमध्ये झालेली चर्चा आणि उच्च न्यायालय व सर्वोच्च न्यायालयाच्या पूर्वीच्या निकालांचा हवाला देऊन असे म्हटले की, अनुसूचित जातीची वेगळी सूची तयार करण्याचा मूळ आधार हा हिंदू समाजामध्ये असलेली अस्पृश्यता आहे आणि त्यास सामाजिक, शैक्षणिक व आर्थिक रूपात मागासलेल्या जातींना जोडून पाहिला जाऊ शकत नाही. त्यांच्या मते, क्रिमिलेअरद्वारा वेगळ्या वर्गीकरणाची परवानगी सुद्धा अनुच्छेद 341 देत नाही. ज्यामध्ये पूर्ण जाती अनुसूचित जातीच्या रूपामध्ये दर्ज केलेली आहे. त्यांच्या मते, अनुसूचित जाती एक समान समूहास प्रतिबिंबित करते. त्यामध्ये विभाजन केले जाऊ शकत नाही.

डॉ. प्रदीप आगलावे
नागपूर
मो. 9881262660

ई. व्ही. चिनय्या विरुद्ध आंध्र प्रदेश केसमध्ये अनुसूचित जाती-जमाती हे एकसंघ गट आहेत. त्यामुळे राज्यांना त्यांचे उपवर्गीकरण करता येणार नाही. असा निकाल सर्वोच्च न्यायालयाच्या पाच न्यायाधीशांच्या घटनापीठाने 2004 साली दिला होता. तो आपलाच निकाल सर्वोच्च न्यायालयाच्या 1 ऑगस्ट 2024 च्या निकालाने रद्द केला.

ई. व्ही. चिनय्या विरुद्ध आंध्र प्रदेश खटला :- मादिगा रिझर्वेशन पोराटा समितीने (MRPS) जून 1997 मध्ये एन. चंद्राबाबू नायडू यांचे जन्मगाव असलेल्या चित्तूर जिल्ह्यातील नरावरिपल्ले या गावापासून ते हैदराबादपर्यंत मॅरेथॉन रॅली आयोजित केली होती. तेव्हा एन. चंद्राबाबू नायडू हेच आंध्र प्रदेशचे मुख्यमंत्री होते. नायडू यांनी अनुसूचित जातीचे ए, बी, सी, आणि डी गटामुळे विभाजित करण्यास सहमती दर्शविली आणि तसा आदेश काढला. त्यावेळी अनुसूचित जातीच्या या विभाजनासई.व्ही. चिनय्या, वेंकट राव आणि माला महासंघाचे संस्थापक पी. विघ्नेश्वर राव यांनी प्रखर विरोध करून नायडू सरकारच्या आदेशाला आंध्र प्रदेश उच्च न्यायालयात आव्हान दिले. न्यायालयाच्या एकल न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने तो आदेश रद्द केला. त्यानंतर आंध्र प्रदेश राज्याने 2 मे 2000 रोजी The Andhra Pradesh Scheduled Castes (Rationalization of Reservation) Act, 2000' आंध्र प्रदेश अनुसूचित जाती (आरक्षणाचे विवेकपूर्णकरण) कायदा 2000 हा कायदा तयार केला. या कायद्यानुसार संविधानाच्या अनुच्छेद 341 (1) अंतर्गत तयार केलेल्या राष्ट्रपतींच्या यादीमध्ये सूचीबद्ध 57 जातींना आंतरराज्य मागासलेपणाच्या आधारावर ए, बी, सी, आणि डी या चार गटांमध्ये विभागले जाऊन या प्रत्येक गटासाठी वेगवेगळ्या आरक्षणाचा कोटा निश्चित केला. या कायद्याला हैदराबाद येथील आंध्र प्रदेश उच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या याचिकांद्वारे आव्हान देण्यात आले होते. या याचिका उच्च न्यायालयातील पाच न्यायाधीशाच्या खंडपीठाने 4 विरुद्ध 1 च्या बहुमताने फेटाळला. उच्च न्यायालयाने या प्रकरणात सर्वोच्च न्यायालयात अपील करण्यास सांगितले. म्हणून याचिकाकर्त्यांनी सर्वोच्च न्यायालयात याचिका दाखल केल्यात. या प्रकरणावर पाच न्यायाधीशाच्या घटनापीठाने सिविल अपीलक्र.6758/2000 आणि इतर(ई.व्ही. चिनय्या आणि इतर विरुद्ध आंध्र प्रदेश राज्य या प्रकरणात सर्वोच्च न्यायालयाने 5 नोव्हेंबर 2004 ला अपील मंजूर केले आणि अनुसूचित जातीचे उपवर्गीकरण करणारा आंध्र सरकारचा वादग्रस्त कायदा संविधान विरोधी ठरवून रद्द केला.

बहुजन सौरभ

आंध्र सरकारचा अनुसूचित जातीच्या उपवर्गीकरणाचा कायदा असंवैधानिक- 2004 च्या ई. व्ही. चिनय्या विरुद्ध आंध्र प्रदेश राज्य या केसमध्ये भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाने एकमताने आंध्र प्रदेश कायदा असंवैधानिक असल्याचा निर्णय दिला. त्यावेळी सर्वोच्च न्यायालयाने असा निकाल दिला होता की, अनुसूचित जाती (स्ट) मध्ये उप-वर्गीकरण करता येत नाही म्हणून त्यासाठी राज्यांना परवानगी देता येत नाही. कारण त्यामुळे राष्ट्रपतींच्या यादीशी छेडछाड करण्यात येईल. कलम 341 अन्वये केवळ राष्ट्रपतीच अनुसूचित जातींना अधिसूचित करू शकतात आणि या यादीत जाती समाविष्ट करण्याचा किंवा वगळण्याचा अधिकार केवळ संसदेला आहे, असे न्यायालयाने नमूद केले. क्रमशः ■■

कोण होते बुद्ध ?

बहुजन सौरभ

भगवान बुद्धांनी प्रचलित वैदिक व्यवस्थेला छेद देऊन बुद्धीवादी, विज्ञानवादी आणि वास्तववादी असा धम्म समाजाला दिला. त्यांनी 'चार आर्यसत्य', 'पाच पंचशील', 'आर्यअष्टांग मार्ग' आणि 'दहा पारमिता' यांच्या माध्यमातून समाजाला नवी दिशा दिली. त्यांच्या काळात भारत 'सोने की चिडिया' म्हणून ओळखला जात होता. शिक्षण सर्वांसाठी खुले होते. स्त्री-पुरुष समानता प्रस्थापित झाली. समाज कर्मकांडापासून मुक्त झाला. नालंदा, तक्षशिला, विक्रमशिला यांसारखी महान विद्यापीठे स्थापन झाली, जिथे हजारो विद्यार्थी निवासी शिक्षण घेत होते. पतंजली, जो नंतर योगशास्त्राचा प्रणेता झाला, तो नालंदा विद्यापीठाचा विद्यार्थी होता. अर्थशास्त्रज्ञ डॉ. अमर्त्य सेन यांच्या मते, बुद्धकाळात भारताचा जीडीपी हा जगाच्या एकूण जीडीपीच्या 33 टक्के इतका होता.

स माजामध्ये तथागत गौतम बुद्धांविषयी अनेक गैरसमज आहेत. विशेष म्हणजे हे गैरसमज बुद्धधर्माशी संबंधित असलेल्या लोकांमध्येच अधिक आढळतात. बुद्धांना एका विशिष्ट समाजाच्या चौकटीत अडकवून ठेवण्यात आले, त्यामुळे आपण खरा बुद्ध ओळखू शकलो नाही. जर आपण बुद्धांना खऱ्या अर्थाने समजून घेतले असते, तर आज भारताची ही दुर्दशा झाली नसती. बुद्ध कोण होते? बुद्धांचे पूर्ण नाव सिद्धार्थ शुद्धोधन गौतम असे होते. 'शाक्य' हे त्यांचे गणाचे नाव आणि 'गौतम' हे आडनाव होते. बुद्धांचा काळ म्हणजे इ.स.पूर्व 563 च्या सुमारास, तेव्हा भारतात जातिव्यवस्था नव्हती, तर गणव्यवस्था होती. भारतीय समाज शाक्य, लिच्छवी, कोलियन, द्रविड आणि गौंड अशा पाच गणांमध्ये विभागलेला होता.
शाक्य गण :- शाक्य म्हणजे शेती करणारा समाज. 'कण' म्हणजे मातीचा कण आणि 'बी' म्हणजे बियाणे. मातीच्या कणात बियाणे पेरून आपला व समाजाचा उदरनिर्वाह करणाऱ्याला कणबी असे म्हणत. नंतर 'कणबी'चा अपभ्रंश होऊन 'कुणबी' असा शब्द प्रचलित झाला. हा आजचा ओबीसी मराठा समाज. म्हणूनच तथागत गौतम बुद्ध हे कुणबी मराठा समाजातील होते. त्यांच्या वडिलांचा व कुटुंबाचा मुख्य व्यवसाय शेती होता.
लिच्छवी गण :- जैन धर्माचे संस्थापक वर्धमान महावीर हे लिच्छवी गणातील होते.
कोलियन गण :- बुद्धांची आई देवी महामाया या कोलियन गणातील कोळी राजाची कन्या होती. म्हणजेच त्या काळात कुणबी आणि कोळी समाजांमध्ये आंतरविवाह होत असत. यावरून हे स्पष्ट होते की त्या वेळी जातिभेद नव्हता.
द्रविड गण :- दक्षिणेतील सातवाहन हे द्रविड गणातील बुद्धिस्ट होते.
गौंड गण :- गौंड गणात राजा रावणाचा समावेश होतो. तो महापराक्रमी, दसविद्याप्राप्त विद्वान होता. मध्यप्रदेशातील बैतूल तसेच विदर्भातील अनेक जिल्ह्यांत आजही आदिवासी समाजात रावण दहन होत नाही; उलट रावणाची पुरुष म्हणून पूजा केली जाते. झारखंड राज्यातील आदिवासी समाज तर राजा रावणाला देव मानून त्याची उपासना करतो.

ज्योत्सना बनसोड
8766942982

बुद्ध साम्राज्याचा काळ :- बुद्धकालीन पहिला सम्राट होता चंद्रगुप्त मौर्य, तर शेवटचा दहावा सम्राट होता बृहद्रथ मौर्य. त्याची हत्या सेनापती पुष्यमित्र शुंग याने केली आणि त्यानंतर बुद्ध साम्राज्याची अधोगती सुरू झाली. बुद्धकाळात भारत प्रगत, समृद्ध आणि शिक्षणप्रधान होता; पण पुढे जातिव्यवस्था, स्त्री-पुरुष असमानता, रूढी-परंपरा आणि अंधश्रद्धा वाढल्या.
पुढील सुधारक प्रवाह :- या अंधःकारातून समाजाला बाहेर काढण्याचे कार्य पुढे संत बसवेश्वर, संत चक्रधर (महानुभाव पंथ), जगद्गुरु तुकोबाराय, छत्रपती शिवाजी महाराज, छत्रपती संभाजी महाराज, क्रांतीज्योती महात्मा ज्योतिबा फुले, राजर्षी शाहू महाराज आणि शेवटी विश्वरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी केले.
जगातील महान महापुरुष :- ऑक्सफर्ड विद्यापीठाने जगातील 'मेकर ऑफ द युनिव्हर्स' म्हणजे विश्वनिर्माते महापुरुषांची यादी प्रसिद्ध केली, ज्यात पहिली चार नावे भारतीय होती - 1. तथागत गौतम बुद्ध, 2. वर्धमान महावीर, 3. प्रियदर्शी सम्राट अशोक, 4. विश्वरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर. यावरून स्पष्ट होते की आज जगाला युद्धाची नव्हे, तर बुद्धाची गरज आहे. ज्या ज्या देशांनी बुद्ध स्वीकारला, त्या देशांनी प्रगतीच्या उच्च शिखरावर स्थान मिळवले. मात्र, भारतातील बहुजन समाज अजूनही अंधश्रद्धा, कर्मकांड आणि देवदेवतांच्या पूजेमध्ये गुंतलेला आहे. म्हणूनच आजच्या भारतात या धर्मांधतेत अडकलेल्या समाजाला वैज्ञानिक, तर्कसंगत आणि मानवतावादी दृष्टिकोन देण्यासाठी बुद्धाची विचारधारा अत्यंत आवश्यक आहे. आपण बुद्ध काय आहेत हे समजून घेतले पाहिजे आणि महापुरुषांनी सांगितलेल्या वैज्ञानिक विचारधारेचा स्वीकार केला पाहिजे. ■■

प्रेम हे नेमके कुणावर असावे

अनेक प्रेमिनी, प्रेम भंग झाला म्हणून आत्महत्या केल्याच्या बातम्या ही आपण पहातो. खून केल्याच्या बातम्याही आपण वाचतो. पहिले प्रेम, पुढे वैमनश्य पुढे खून, आत्महत्या हे सारे पाहिल्यावर खरेच, त्याच, तीच प्रेम होत का? हा प्रश्न प्रामुख्याने डोळ्यासमोर उभा राहतो.

प्रे म या विषयाकडे पहातांना अलीकडे नवल वाटते. काहींच्या बुद्धीची कीव येते. प्रेमातच जास्त प्रमाणात फसवणूक होते असे सर्वसाधारण पाहिले असता आपल्याला दिसेल. त्याचा, तिचा प्रेम करण्या मागील हेतू, खरेच शुद्ध होता का? शुद्ध नसेल तर का? नाही. प्रेमात त्याग, समर्पण, ती त्याच्यासाठी तो तिच्यासाठी वाटेल तो त्याग करायला तयार असतो. मग पैसा असेल, या अन्य काही मदत लागत असेल तो, ती एकमेकांना करायला तयार असतात. ते प्रेम होय. प्रेम होण्याची, करण्याची अनेक कारणे असतात. त्यात सौंदर्य, शिक्षण, स्वभाव, पैसा, चारित्र्य, या सर्व बाबी आल्या, कोण कोणत्या कारणांनी एकमेकांच्या प्रेमात पडतात, हे निश्चितपणे सांगता येत नाही. खरे तर ते प्रेम करतात हे मात्र नक्की खरे आहे. मग ते प्रेम कशावर करतात हे ज्याचे, त्याला माहित असते. पुढे याच प्रेमात अनेक बाधा पण येऊ शकतात. जसे आपल्या देशात जात आहे. वेगळा, वेगळा धर्म आहे. अलग, अलग चालीरिती आहे. या सर्व कारणाने हळूहळू त्याच्यात कटुता निर्माण होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही, त्यातूनच भांडणे होतात, मग त्यात जातीय असेल या धार्मिक असेल, पुढे त्या त्या जातीची, धर्माची माणसे आपआपल्या धर्माच्या लोकांची बाजू घेतात आणि मग जातीय दंगली होतात आणि भारतीय समाजात असलेली शांती नष्ट हळूहळू होत जाते. याला प्रेम म्हणता येईल का?
खरेच या प्रेमिना प्रेमाचा खरा अर्थ कळला का? प्रेमाचा अर्थच कळला नसेल तर प्रेम कसे? त्याचे, तिचे एकमेकांवर खरेच प्रेम कसे असेल? प्रेमात, त्यागाची भावना असावी लागते. सुख आणि दुःख सहन करण्याची क्षमता असावी लागते. आपल्यासमोर आलेल्या प्रत्येक संकटाला तोंड देण्याची क्षमता असावी लागते. अशी प्रेम करणारी जोडी ही खऱ्या अर्थाने प्रेमी होय. त्याचा एकमेकांवर प्रचंड विश्वास असतो. तो एवढा असतो की, तो तुटल्या, तुटत नाही, ते प्रेम होय. अलीकडे काही संस्था काही कवियत्री, कवींना पुरस्कार देतात. त्याचा गौरव करतात. सन्मान चिन्ह आणि प्रमाणपत्र देतात. पण त्यासाठी त्यांना आर्थिक सहयोग करावा लागतो, त्याच्या बदल्यात त्याचा गौरव केल्या जातो. म्हणजे एक प्रकारे तो गौरव पैसा देऊनच मिळतो असा त्याचा अर्थ होतो. काही प्रेम करणारे डोळे बंद करून प्रेम करतात. तर काही डोळे उघडे ठेऊन प्रेम करतात. डोळे उघडे ठेऊन प्रेम करणारे हे विचार पुर्वक प्रेम करतात. त्याच्यात दुरावा हा फार कदाचितच होण्याची शक्यता असते. त्याचे प्रेम हे चिरकाल टिकते. एक माझा भाऊ आहे. त्याचे नाव अजेंता आहे. त्याच्या सहचारिणीचे नावं सुनीता आहे. अजेंता एमएससी आहे. तर सुनीता एमएससी, बीएड. आहे. प्राचार्य आहे. दोघांच्या लग्नाला पस्तीस वर्ष झाली. तो स्टील प्लांटमध्ये नोकरीला आहे. ती कॉलेजमध्ये आहे. त्याची जात अलग, अलग आहे आणि धर्मही वेगवेगळा आहे. पण आजतागायत त्याच्या प्रेमात ना जात आडवी आली, ना धर्म आडवा आला. तो म्हणतो तुला काय करायचे कर! तुला पूर्ण स्वातंत्र्य आहे. ती म्हणते तुम्हाला काय करायचे आहे करा! तुम्हाला पूर्ण स्वातंत्र्य आहे. अजेंता नेहमी म्हणतो, मी खूप भाग्यशाली आहे की, मला सुनीता सारखी पत्नी मिळाली. दोघेही पहायला सुंदर आहे. लहानपणापासून एकाच शाळेत शिकले. त्यावेळी कदाचित प्रेम म्हणजे काय? हे त्यांना समजत नव्हते. हळूहळू प्रेम झाले आणि त्याचा विवाह झाला. वयाच्या 55 व्या वर्षातही ते तेवढेच प्रेम करतात जे पूर्वी होते. ती नातेवाईक यांचा मानसन्मान करते. आदर करते. पतीची आजी जवळपास पंचेवीस वर्ष तिच्याकडे राहिली आणि वयाच्या 90 व्या वर्षी मरण पावली. ते प्रेम होय. तिने, त्याने ज्याच्यावर प्रेम केले असेल तर तिचे, त्याचे कर्तव्य बनते की, त्याला जी, जी लोक मानतात, सन्मान करतात, आदर करतात, त्यावर प्रेम करतात. त्याचा सन्मान करणे आदर करणे होय. अशा लोकांचे प्रेम हे चिरकाल टिकते. त्यात कधीही कोणतीही बाधा येत नाही ते प्रेम होय.

अविनाश टिपले
मो.9970917389

सुनीता ही पहायला सुंदर आहे. शिक्षण आहे. चांगली नोकरी आहे, पैसाही कमावते. पतीचा आदर करते, सर्वांचा मानसन्मान करते. अशा निर्मळ, त्यागी, शुद्ध अंतःकरण असलेल्या प्रेमीची खऱ्या अर्थाने गरज आहे. ते प्रेम होय. ते प्रेम चिरकाल कायम असते. मी सामाजिक, धार्मिक क्षेत्रात आणि कामगार क्षेत्रातही कामगार नेता म्हणून काम केल्याने सोबतच एलआयसी अभिकर्ता म्हणून काम केल्यामुळे त्याच बरोबर कवी, लेखक असल्यामुळे खूप काही लोकांचे दुःख, समस्या जवळून पाहता आल्या आणि विविध विषयावर लेखन करता आले. अलीकडे जास्त प्रमाणात, प्रेमात अडथळे निर्माण होत असल्यामुळे, आणि प्रेमभंग झाला म्हणून आत्महत्या, खूनसारखे प्रमाण मोठ्या प्रमाणात वाढत असल्याने, याला जबाबदार कोण? यावर काही तोडगा निघू शकते का? खरे प्रेम? आणि वरवरचे प्रेम यात काय फरक आहे. ज्ञान आणि अज्ञानमध्ये काय फरक आहे. त्याग आणि, समर्पण आणि त्याग नसणे, म्हणजे स्वार्थ हे समजून खऱ्या अर्थाने प्रेमिनी घेण्याची गरज आहे. त्या शिवाय प्रेमाच्या भानगडीत पडू नये. तुमच्या अज्ञानामुळे आई, वडील, भाऊ, बहिण, नातेवाईक, सोबतच समाज यांना प्रचंड त्रास होतो. या सर्व तुमच्या असलेल्या स्वार्थी प्रेमापोटी, अज्ञाना पोटी समाजा, समाजात, धर्मा, धर्मात भांडणे होतात आणि देशातील वातावरण गढूळ होते. ते प्रेम नव्हे. प्रेमात त्याग आणि समर्पनाची भावना असावी लागते. ते प्रेम होय. 'प्रेम हे नेमके कुणावर असावे' हे प्रेमिनी खरे तर समजून प्रेम करावे. ■■

बहुजन मानस

नागेश चौधरी (बहुजन विचारवंत)
9970873560

बळीराजा आणि वामन सुराज्य आणि स्वराज्य

बळीचे सुराज्य नको, समता, न्यायवादी राज्य नको हे म्हणण्यातून हे सिद्ध होते की आमचे राज्य सुराज्य नसले तरी चालेल, विषमतावादी असले तरी चालेले परंतु ते आमचे पाहिजे. मग आमचे राज्य पाहिजे म्हणणारे 'आम्ही कोण?' सातवळेकरांनी याचे उत्तर दिले आहे आर्य आणि देव. (आर्य आणि देव या वेगवेगळी जमाती होत्या आणि त्यांची भूमिका समान होती असे ते म्हणतात.) सातवळेकरांनी आर्यांना इथले रहिवासी ठरवले आहे तर हिरण्यकश्यपपासून बळीराजापर्यंतच्या राजांना व प्रजेला परकीय संबोधले आहे.

सु 'राज्य आणि 'स्व'राज्य या दोन शब्दांना वेगवेगळे अर्थ आहेत. सुराज्य याचा अर्थ चांगले राज्य. आपण सुराज्य म्हणजे कायदा आणि सुव्यवस्था असलेले राज्य समजतो. परंतु सुराज्याचा अर्थ तेवढा घेतल्याने राज्य कसे नी कोणासाठी आहे; समता, न्यायपूर्ण आहे की विशमतापूर्ण आहे याचा उलगडा सुराज्य शब्दातून होत नाही. उदा. बळीचे राज्य सुराज्य होते. ते समतावादी होते. न्यायपूर्ण होते. परंतु काही लोकांना ते सुराज्य खुपत होते. आम्हाला सुराज्य नको, समानता नको, आम्हाला आमचे राज्य पाहिजे आहे. 'वैदिक धर्म खंड' नावाचे ग्रंथ दिवंगत पंडित श्री. दा. सातवळेकर यांनी लिहून प्रकाशित केले आहेत. त्या खंडाच्या पहिल्या भागात 'वामनावताराचा संदेश' असे एक प्रकरण आहे. सातवळेकर म्हणतात, बळीचे राज्य सुराज्य होते, ब्राम्हण (आर्य) व दैत्य या सर्वासाठी ते चांगले होते; एवढेच नव्हे तर आर्य, देव त्याच्या राज्याची तारीफही करत होते. ते पुढे म्हणतात, 'बळीचे राज्य सुराज्य होते यात शंका नाही. पण स्वराज्याच्या बद्दल ते कोणीही स्वीकारणार नाही व कोणाही समंजस माणसाने ते तसे स्वीकारता कामा नये हे मोठे तत्व वामनावताराने सांगितले.... स्वकीय स्वराज्याची भूक परकीय सुराज्याने भागत नाही व भागता कामा नये.' (वैदिक धर्मखंड, भाग-1, श्री. दा. सातवळेकर, पा.77, स्वाध्याय मंडल प्रकाशन, पारडी जि. सूरत, गुजरात,1957) ते म्हणतात, 'तिबेट (त्रिविष्टप) देशामध्ये देवजातीचे राज्य, भारतवर्षामध्ये आर्यांचे राज्य हिमालयाच्या मध्य उतरणीवर गंधर्वाचे राज्य, हिमालयाच्या पूर्व दिशेने भूतजातीचे राज्य, ज्यास सध्या भूतान (भूतस्थान) असे म्हणतात, हिमालयाच्या पश्चिमेस पिशाच जातीचे राज्य, तिबेट व भरतखंड यांच्या पश्चिमेस असुर, दैत्य, दानव व राक्षस यांची राज्ये होती व ही असूर राज्ये इराणपासून तो रशियापर्यंत पसरली होती.' (उपरोक्त पुस्तक)
यावरुन सातवळेकर बळीराजाला परकीय ठरवतात एवढेच नव्हे तर तो दैत्य, असूर होता, अर्थात, वेगळ्या वंशाचा होता असे सांगतात. दुसरीकडे म. फुले, डॉ. आंबेडकर बळीराजाला समतावादी मानतात आणि या देशाचा मूळनिवासी मानतात. सत्याची आणि इतिहासाची तोडमोड करण्याची ही पंडिती चलाखी नवी नाही. त्याचप्रमाणे आर्यांचे मूळ वसतीस्थान उत्तर धृवाजवळ होते अशी मांडणी बाळ गंगाधर टिळक यांनी आपल्या 'आकर्टिक होम इन दी वेदाज' (वेदातील उत्तर धृवाजवळील स्थान) या पुस्तकात मांडतात. या दोन पंडितांमधील मत भिन्नता काय दाखवते? त्याच्या मतांतील गोंधळात आणखी भर घातली आहे ती माजी सरसंघचालक मा.स. गोळवलकर यांनी. ते आपल्या 'वै ऑर अवर नेशनहूड डिफाइन्ड' या पुस्तकात अशी मांडणी करतात की आम्ही उत्तर धृवावरुन आलो हे खरे आहे, परंतु त्यावेळी उत्तर धृवच बिहार, ओरिसात होता. आता धृव तिकडे गेला पण आम्ही मात्र इथेच आहोत. अर्थात, आम्ही या देशाचेच रहिवाशी आहोत असे गोळवलकर सुचवतात. इतिहासाचीच नव्हे तर भौगोलिक विज्ञानाचीही ऐशीतैशी करण्याचा त्यांचा आटापिटा आगळाच म्हणावा लागेल. परंतु या तिघांच्याही मांडणीतून आम्ही आर्य आहोत ही कबुली मात्र बिनदिक्कतपणे दिली जाते.

बहुजन सौरभ

बळीराजाला शेतकरी, कास्तकार आपला मानतात. त्याच्या राज्याची आस धरतात. याचा अर्थ इथला बहुसंख्य समाज हा बळीच्या वंशाचा आहे. त्याचा वंश नाग असेल, द्रविड असेल. एवढ्या मोठ्या संख्येचा समाज मग परकीय कसा काय ठरु शकतो. परकीय लोक केव्हाही अल्पसंख्य वा मूठभरच असतात. शिवाय परकीय राज्य हे बहुसंख्य लोकांच्या भल्याचे राहू शकत नाही. विशेषतः इतिहासाच्या त्या सुदूर काळी.
सातवळेकर बळीच्या राज्याला सुराज्य म्हणून मान्यता देत असले तरी आर्यांसाठी ते 'स्व'राज्य नव्हते आणि याचे दुःख आर्यांना होते. म्हणून आर्यांनी बळीचे राज्य नष्ट करण्याचा कट रचला. बळीच्या राज्यात सारे अधिकार मूळवंशी लोकांना होते. अर्थात, बळीचे राज्य आणि अधिकार, आर्यांच्या हाती हवे असे त्यांना वाटत होते. सुराज्य आणि स्वराज्याचा हा संघर्ष बळीपाशीच थांबत नाही तर इतिहासात आणखी दाखले पाहायला मिळतात. सम्राट अशोकाचे राज्य हे बुद्ध विचारांचे अर्थात 'बहुजन हिताय बहुजन सुखाय' होते. अर्थात, बळीच्या राज्याची याद देणारे होते. वर्ण वंशावरुन अन्याय नव्हता. तरीही अशोकाच्या वंशजाचा बृहद्रथाचा पुष्यमित्र शुंगाने वध केला. तो कशासाठी? सुराज्य नष्ट करुन आर्य सत्ता स्थापन करण्यासाठी हे स्पष्ट आहे. सत्ता ही संस्कृतीचे अपत्य असते. जनमानसावर ज्या संस्कृतीचा प्रभाव असतो त्या संस्कृतीला पोषक असे राज्य, सत्ता निर्माण होत असते. बळीराजा किंवा सम्राट अशोक हे तत्कालिन समतावादी संस्कृतीचे निर्देशक आहेत. बळी हा समतावादी संस्कृतीचा प्रतिनिधी आहे. (तो वेद पूर्व आहे. कारण ऋग्वेदात देखील विष्णु अवतार व तीन पावले भूमी ही संकल्पना आहे. उदा. इदं विष्णुर्वि चक्रमे। त्रेधा निदधे पदम्।। ऋग्वेद, 1/17) आणि अशोकाचे राज्य देखील बौद्ध संस्कृतीच्या प्रभावातून साकार झाले होते. बळीचे राज्य नष्ट करुन आर्यांची विषमतावादी संस्कृती नी राज्य आले. त्याचप्रमाणे अशोकाचे साम्राज्य नष्ट करुन मनुप्रणित संस्कृती व राज्य आणण्यात आले.
सुराज्य आणि स्वराज्य या दोन शब्दात जो फरक आहे. त्याला वंशीय रुप देण्याचे काम आर्यवादी पंडितांनी केले आहे. 'स्व'राज्य याचा अर्थ त्यांनी मूठभरांच्या वर्चस्वाखाली बहुसंख्य समाज असणे असा लावला आहे. जे केवळ आपल्या वंश वर्चस्वाचा विचार करतात, तशी संस्कृती पोसतात नी लादतात ते कधीच वंशनिरपेक्ष किंवा समतावादी सत्ता निर्माण करु शकत नाहीत. वैदिक संस्कृती, मनुवादी संस्कृती याची साक्ष ठरतात. आज जे लोक हिंदुत्वाचा घोष करतात, हिंदुराष्ट्र करण्यासाठी खटपटी, लटपटी करतात ते समतावादी संस्कृतीचे वा सत्तेचे विरोधक आहेत हे आजही दिसून येते. बहुजनांच्या मंडल आयोगाचा रामरथ यात्रा काढून विरोध करणारे, दलितांच्या, ओबीसींच्या वा मुस्लिमांच्या आरक्षणाचा विरोध करणारे लोक, संघटना वा राजकीय पक्ष हे वैदिक संस्कृतीचे नी विषमतेचे पुरस्कर्ते आहेत. हे आज देखील स्पष्टपणे दिसते. याचा अर्थ हा होतो की इथले आर्य जेव्हा स्वराज्य म्हणतात तेव्हा त्याचा अर्थ त्यांच्या वर्चस्वाचे राज्य नि राष्ट्र म्हणत असतात हे स्पष्ट आहे. हे विषमतावादी स्वराज्यवादी मग जगातल्या सर्व मानवतावाद्यांचाही विरोध करतात. म. फुल्यांनी बळीच्या समतावादी संकल्पनेची व्याप्ती फक्त बळीपुरती मर्यादित केली नाही तर त्यांनी मानवतावादी धर्मांना वा तशा राज्यकर्त्यांना बळीचे अंश म्हटले आहे. बुद्ध, येशू ख्रिस्त, जॉर्ज वाशिंग्टन, लफेटे आदिंना त्यांनी बळी संकल्पनेत समाविष्ट केले आहे. इस्लामला शूद्र मुक्त करणारा म्हटले आहे. अर्थात, इथले हिंदुराष्ट्रवादी ज्यांना ज्यांना शत्रू संबोधतात त्या सर्वांना फुल्यांनी मानवतावादी, बंधुत्ववादी म्हटले आहे. ■■

“ यशस्वी लोक आपल्या निर्णयाने जग बदलतात आणि अपयशी लोक जगाच्या भीतीने आपले निर्णय बदलतात. ”

बेरोजगारी म्हणजे काय?

बेरोजगारीची समस्या भाग-१

आपल्या देशात बेरोजगारीचा प्रश्न दिवसेंदिवस गंभीर रूप धारण करीत आहे. युवक बेरोजगारीमुळे हैराण झालेले दिसतात, तरीही या समस्येविरुद्ध मोठ्या प्रमाणावर आवाज उठत नाही. यामागे राष्ट्रवाद, धर्मांधता किंवा इतर समाज मानसशास्त्रीय कारणे असू शकतात का? या मुद्द्यावर चर्चा होणे अत्यावश्यक आहे. त्यादृष्टीने ही लेखमाला सुरू करत आहे.

बेरोजगारी - एक जागतिक समस्या :- वाढती बेरोजगारी ही फक्त भारताचीच नाही तर प्रत्येक देशासाठी गंभीर समस्या आहे. अमेरिकेसारख्या प्रगत राष्ट्रातही बेरोजगारी वाढली की सरकारला मोठी डोकेदुखी सहन करावी लागते. प्रत्येक देश उपलब्ध श्रमशक्तीला रोजगारसंधी उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न करतो. आर्थिक वाढीच्या प्रवाहात लोकांचा सहभाग असावा यासाठी योग्य धोरणे आखणे हे कल्याणकारी सरकारचे प्राथमिक कर्तव्य आहे.

बेरोजगारीकडे दुर्लक्ष - भारताची शोकांतिका :- विकसित आणि विकसनशील अशा दोन्ही प्रकारच्या देशांमध्ये बेरोजगारी आढळते. प्रसिद्ध अर्थशास्त्रज्ञ जॉन मेनार्ड कीन्स यांनी बेरोजगारीला मोठी समस्या मानले आणि तिच्या निराकरणासाठी प्रत्येक देशाने विशेष लक्ष द्यावे, असा आग्रह धरला. परंतु भारतात बेरोजगारी लोकांच्या अंगवळणी पडल्याने कोणतेही सरकार या समस्येवर ठोस उपाय करत नाही. निवडणुकीच्या तोंडावर बेरोजगारीचा मुद्दा पुढे करून मते मिळवण्याचा खेळ राजकीय पक्षांनी चांगल्या प्रकारे आत्मसात केला आहे.

बेरोजगारीची व्याख्या - देशानुसार फरक :- बेरोजगारीची व्याख्या प्रत्येक देशात वेगवेगळी आहे.
उदा. : अमेरिका :- पात्रतेनुसार नोकरी मिळत नसल्यास तो व्यक्ती बेरोजगार मानला जातो.
भारत : एखाद्या पदवीधराला पोट भरण्यासाठी चपराशाची नोकरी मिळाली तरी तो स्वतःला धन्य मानतो आणि बेरोजगारीतून बाहेर पडल्याचे समजतो. त्यामुळे भारतात बेरोजगारीची व्याख्या अमेरिकेपेक्षा वेगळी आहे.

आर. के. जुमळे
93264 50506

भारतात आढळणाऱ्या बेरोजगारीचे प्रकार :- 1. हंगामी बेरोजगारी :- ही बेरोजगारी मुख्यतः कृषी क्षेत्रात दिसते. पेरणीपासून ते शेतमाल निघेपर्यंत शेतमजुरांना काम मिळते. परंतु उन्हाळ्यात नांगरणी-वखरणी किंवा इतर कामे संपल्यावर मजुरांचे हात रिकामे राहतात आणि बेरोजगारी निर्माण होते.

2. अव्यक्त (Disguised) बेरोजगारी :- या प्रकारात काही लोक उत्पादनात योगदान न देता फक्त आकड्यांसाठी काम करतात. त्यांना कामावरून काढले तरी उत्पादनात फरक पडत नाही. कारखानदार किंवा उद्योगपती अशा लोकांची छाटणी करून उत्पादन खर्च कमी करतात, परंतु राष्ट्रीय बेरोजगारीकडे त्यांचे विशेष लक्ष नसते.

परंतु आपल्या देशात स्वातंत्र्योत्तर काळापासून भांडवलशाही आणि ब्राह्मणशाही पोसण्यासाठीच सरकारी धोरणे आखली गेल्याचे अनेक उदाहरणांतून दिसते. त्यामुळे बेरोजगारीच्या समस्येने भयावह रूप धारण केले आहे.

3. **संरचनात्मक बेरोजगारी (Structural Unemployment) :-** जेव्हा आर्थिक संरचनेत बदल होतो तेव्हा ही बेरोजगारी निर्माण होते. पूर्वी शहरात फिरण्यासाठी टांगा किंवा सायकल रिक्षा वापरली जात; आता त्याऐवजी ऑटो, टॅक्सी आणि सिटीबस यांसारखी साधने आली आहेत. त्यामुळे जुने व्यवसाय करणारे लोक बेरोजगार झाले.

4. **खुली किंवा अनैच्छिक बेरोजगारी (Open or Involuntary Unemployment) :-** ही बेरोजगारी त्या लोकांमध्ये असते जे प्रचलित मजुरीच्या दरावर काम करण्यास तयार असले तरी त्यांना काम मिळत नाही. यामुळे त्यांची स्थिती अनैच्छिक बेरोजगार अशी होते.

भारत आणि विकसित देश - तफावत :- विकसनशील देशात आढळणारी बेरोजगारी आणि विकसित देशात आढळणारी बेरोजगारी वेगवेगळी असते. भारत विकसनशील देश असल्याने येथे विकसित देशांतील बेरोजगारीचा सविस्तर विचार करण्याची गरज नाही. तरीही एक वास्तव दुर्लक्षित करता येणार नाही. चीन आणि अमेरिकेच्या तुलनेत रोजगार निर्मितीच्या बाबतीत आपण कितीतरी मागे आहोत. हे भान कोणालाही नाही, हे फारच दुर्दैवी आहे. ■ ■

हिंदू ओबीसींसह बहुजनांची मुक्तीचे सूत्र

आपले दैवत म्हणजे बळीवंशातील महानायक होत ज्यांची नावे ही भैरोबा, म्हसोबा, खंडोबा, ज्योतिबा, बळीराजा, म्हैसासूर, बकासूर, हिरण्यकशपू, नैऋत्ती इत्यादी शेकडोंनी आहेत, ज्यांच्या समोर वैदिक दैवते ही किस झाड की पत्ती. ओबीसी बहुजनांनो आपल्या मनात घप्प बसलेली वैदिकांची दहशत ही त्यांना न सांगता झिडकारा व नकारा.

हिंदू ओबीसींसह बहुजनांची मुक्ती ही वैदिक देवदैवते व वैदिक धर्माच्या नकारातूनच शक्य होऊ शकते. हिंदुंचा आणि वैदिकांचा काहीही संबंध व अनुबंध नाहीच. दोघंच्याही परंपरा, आचार-विचार, जगणे व वागणे, उत्पन्नाचे स्त्रोत्र व सोर्स कुठेही एकमेकांशी जुळत नाहीत. उलट वैदिक लोक हे या हिंदू ओबीसींसह बहुजनांवर प्रत्येक बाबतीत अवलंबून आहेत, जसे मनोरंजन इंडस्ट्रीज मधील उत्पादने जशी ओबीसी बहुजन प्रेक्षकांवर अवलंबून आहेत अगदी तसे. आम्ही जर समजा मनोरंजन क्षेत्रावर न सांगता व कुठलाही गाजावाजा न करता, बहिष्कार टाकला तर, सारे बोलपट, सिरियल्स, नाटके, नृत्य, गाणे, संगीत व क्रिडाक्षेत्र इत्यादी ही पत्त्याच्या बंगल्याप्रमाणे कोसळून गारद होतील. गैरओबीसी व गैरबहुजनांमधील सारे निर्माते, डायरेक्टर्स, नटी, नट, गायक, गायिका, संगीतकार, क्रिडा मंडळे, चॅनेल्स, सिनेमा घरे व नाट्यगृहे ही ओसाड बनून भेसाड बनतील. तसेच अन्य क्षेत्रातही घडेल. यामुळे हिंदू ओबीसींसह बहुजनांनो आपली बुद्धी जी सद्या मेंदूत नाही ती मेंदूत स्थीरस्थावर करा व वैदिकांच्या बळजबरीतून न सांगता गुपचूप मुक्त व्हा. जे काम गुमान राहून सहज करता येते ते गाजावजा न करता व गुपचाप आणि वैदिकांना हवाही लागू न देता करा. असे न करणे म्हणजे आपली भरकटलेली बुद्धी मेंदूशिवाय घुटण्यात स्थापित करणे होय. वैदिकांच्या मंदिरात, देवळात, किर्तने, प्रवचने, भजने, मिरवणुका तसेच त्यांचे सन व त्यौहार हे साजरे न करता आपले सन साजरे करा. दिपपर्वात बळीराजाचा उत्सव मनवा. दसऱ्याला दीक्षाभुमीवर जा व पुस्तके खरेदी करून मनसोक्त वाचा. आपल्या प्रतिभासंपन्न कलावंतांच्या कलानिर्मिती या बघून व प्रोत्साहित करण्यासाठी मनसोक्त नाचा. गोंडी बँडबाजा व डफरीवर डॅन्स करा. जे जे वैदिक म्हणजे आपले अस्सल शत्रू त्यांचे बुडापासूनच नकारा आणि आपल्या कलाकुसरी या डोक्यावर घेऊन मिरवा. असे केले तर सुंटाशिवाय खोकला गेला सारखे होईल. मग कुणी वैदिक आपल्या सावित्रीमाईवर किचड व शेण फेकण्याची हिंमत तर करणार नाही, उलट तिच्या सावसीलाही घाबरेल. कुणी मिश्रा नामे वैदिक आपल्या आदिवासी बांधवावर दारू पिऊन मुतने तर सोडा, आदिवासीकडे पाहणेही बंद करेल. कुणी तिवारी नामे सुकोतील वकिल हा आपल्यातील सीजेआय व जजेसवर जोडाच काय तर पेश व्हायलाही थरथर कापेल. वैदिकांना नाकारण्याचा हा उपाय साधा, सोपा व बिना खर्चाचा व बिगर मेहनतीचा आहे. असे करणे अगदी सोपी व Without riks चे आहे. असे जर करीत नसाल व अस्सल शत्रुच्या तालसुरावर पडत रडत जीवन जगत असाल तर आपल्या सारखे अपात्र अन्य कुणीच नाही. कारण आपण मानव आहोत बकरीसम प्राणी नाहीत. हे आमचे सांगणे पटत नसेल तर ढोड्यात जा नाहीतर जिजेत जा व तिथे घाणित नाचा. मंग नको म्हणजा वेळेत सांगितल नाही म्हूनसन्या.

जय बळीराजा! जय ज्योतिबा फुले. ■ ■

विनोद उलीपवार
9370138078

आमचा धम्मसंगोष्टीचा प्रवास

सहचारिणी माया चव्हाणची नियमित उपस्थिती पाहून सभेला हळूहळू महिलांची संख्या वाढू लागली. आज महिलांची लक्षणीय उपस्थिती पाहून समाधान वाटते. संगोष्टीचे ध्येय समाज प्रबोधनाचे आहे, तसेच बुद्ध-धम्म-संघ आणि फुले-शाहू-आंबेडकरांच्या तत्वज्ञानाचा प्रचार प्रसार करण्याचेही आहे. या ध्येयाने प्रेरित असलेली धम्मसंगोष्टी इथेच थांबत नाही.

संस्मरण धम्म संगोष्टी'ची दुसरी आवृत्ती 2 ऑक्टोबर 2025 रोजी प्रकाशित झाली आहे, याचा अत्यधिक आनंद आहे. 2017 मध्ये धम्मसंगोष्टी सुरू झाली, तेव्हा आम्ही 'बहुजन हिताय संघ' शी जुळलो होतो. असे असले तरी धम्मसंगोष्टीचे आम्हा द्वयांना आकर्षण होतेच. त्यामुळे आम्ही धम्मसंगोष्टीचा भाग कधी बनलो हे कळलेसुद्धा नाही. 2011 साली मी बँकेतून सेवानिवृत्त झालो. बँकेत असलेली वेळेची नियमितता व शिस्तबद्धता अंगी होतीच. ती सेवानिवृत्तीनंतर सामाजिक कार्यात कामी आली. धम्मसंगोष्टीची दर गुरुवारची सभा सकाळी ठीक 9 वाजता सुरूवात होते, ही शिस्तबद्धता आवडली. त्या शिस्तबद्धतेचे आम्ही दोघेही प्रामाणिकपणे पालन करत असतो. गुरुवारची आमची सकाळी सभेला वेळेवर असलेली उपस्थिती याचे प्रमाण ठरते. परिणामी उशीरा येणारे सभासद वेळेवर येऊ लागलेत.

धम्मसंगोष्टी सभेला सुरुवातीच्या काही वर्षात महिलांची उपस्थिती नगण्य होती.

सभेस येणाऱ्या सदस्यांमध्ये नियमितपणा, वक्तशीरपणा, मैत्रीभावना आणि दान पारमिता रुजवली जाणे या धम्मसंगोष्टीच्या जमेच्या बाबी वाटतात. संगोष्टीमध्ये सर्वसमावेशकता दिसून येते. महिलांचा सन्मान जोपासल्या जातो. त्यामुळे बहुतांश महिला सदस्य कार्यशील बनल्या आहेत. त्यांच्यात स्वविश्वास वाढला आहे. संगोष्टीचा आर्थिक व्याप तर महिलाच सांभाळत आहेत. संगोष्टीचा प्रत्येक सदस्य गुरुवारच्या सभेच्या आयोजन-नियोजनात सहभागी असतो. कुठलीही संघटना चालवताना विविध समस्या असतात. परंतु धम्म संगोष्टीचे सभासद आपापल्या योग्यतेनुसार व क्षमतेनुसार असेल त्या कामात योगदान देत असतात. त्यामुळे समस्या कधी जाणवल्या नाही. गुरुवारच्या सभा सुरळीत संपन्न होतात. सभेच्या मध्यंतरात असलेल्या अल्पोपहार मुळे राशन व भाषण अशी पर्वणी ठरते. सभेला नव्याने येणाऱ्या व्यक्तीला पुष्प आणि पुस्तक भेट देऊन त्याचा सन्मान केला जातो. धम्मसंगोष्टी मुळे आंबेडकरवादी मित्रांच्या साप्ताहिक भेटीगाठी ठरलेल्या असतात. आचार विचारांच्या देवाणघेवाणीचा आनंद वेगळाच असतो. नियमित भेटीगाठीमुळे येथे येणारा प्रत्येक व्यक्ती जणू जवळचा नातेवाईक असल्याचा आभास होतो. त्यामुळे प्रत्येकांना धम्मसंगोष्टी आपलीसी वाटू लागते. जाताना 'बरे भेटू पुढच्या गुरुवारी' असे म्हणून एकमेकांची रजा घेतात. ते पुढच्या गुरुवारची आतुरतेने वाट पाहत असतात. येणाऱ्या गुरुवारचा विषय काय, वक्ते कोण, अध्यक्ष कोण? ई. प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येक मंगळवारी वाट्सअप ग्रूपवर पाहायला मिळते. दोनतीन वर्षात तरी आमचे सहा महिने अमेरिकेला मूलाकडे वास्तव्य असते. तेव्हा आम्ही वाटसअप ग्रूप व मोबाईलच्या माध्यमातून धम्मसंगोष्टीच्या सभा अनुभवत असतो. अर्थात अमेरिकेत असलो तरी मनाने आम्ही धम्मसंगोष्टीशी जुळलेले असतो. ■ ■

माया चव्हाण
मो. 9527633344
एस.टी. चव्हाण
7743823314

अनुसूचित जातीतून धर्मांतरीत बौद्ध समूहाचा समावेश अनुसूचित यादीत अद्यापही का केला नाही?

अनुसूचित जातींच्या यादीत समावेशाशिवाय 'महार' लिहिणे थांबविणे शक्य नाही, हे वास्तव आहे. परंतु आपल्या नेत्यांना आणि अधिकाऱ्यांना हा प्रश्न सोडवायचा नाही. उलट काही अधिकारी 'धर्म - बौद्ध आणि जात - महार' असे लिहावे असा परिपत्रक काढतात, ज्यामुळे आत्मसन्मान चळवळ मागे ढकलली गेली आहे. बहुजन सौरभ

बौद्धांच्या आरक्षणाचा आणि जनगणनेचा प्रश्न उपस्थित झाला की विविध प्रकारची मते व्यक्त केली जातात. बौद्ध धर्म स्वीकारल्यामुळे आता 'महार' लिहायचे नाही, असा स्वाभिमानी विचार असलेला एक मोठा समाजघटक आहे. परंतु त्याच वेळी 'महार लिहा, मांग लिहा, चर्मकार लिहा' असा निर्लज्ज सल्ला देणारा दुसरा वर्गही आहे. बौद्धांना अनुसूचित जातीच्या सवलतींसाठी 'महार' लिहिण्याची नामुष्की टाळता आली असती. परंतु आपल्या अनेक विद्वानांना 'अनुसूचित जाती म्हणजे काय?' आणि 'अनुसूचित जातीत कोणाचा समावेश होऊ शकतो?' हेच व्यवस्थित समजलेले नाही. अनुसूचित जातीतून धर्मांतरित बौद्ध ही ना जात आहे, ना धर्म-तर एक स्वतंत्र समूह आहे. हा समूह पूर्वाश्रमीच्या महार जातीमधून उत्पन्न झाला असून आजही सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागास आहे, तसेच सरकारी नोकरीत त्याचे प्रमाण अत्यल्प आहे. संविधानातील अनुच्छेद 366(24) नुसार 'अनुसूचित जात' म्हणजे एकच जात नव्हे तर एखाद्या जातीचा समूह सुद्धा होऊ शकतो. त्यामुळे अनुसूचित जातीतून धर्मांतरित बौद्ध हा समूह महार जातीतून निर्माण झालेला असल्याने, त्याचा अनुसूचित सूचीतील समावेश केल्यास ती जात न ठरता संवैधानिकदृष्ट्या वैध समूह ठरेल. परंतु या विषयावर गंभीर अध्ययन न करता काही लोक या मागणीला विरोध करतात किंवा शांत बसतात; शिवाय 'महार लिहा' असा निर्लज्ज सल्ला देतात. अस्मिता हरपलेली मंडळी अधिक आहेत.

महाराष्ट्र शासनाने 1960 पासून बौद्धांना 'बौद्ध' म्हणून अनुसूचित जातीचे आरक्षण लागू केले आहे. याचप्रमाणे केंद्र सरकारलाही आरक्षण द्यायचा अधिकार आहे, पण त्यासाठी राज्य सरकारने प्रस्ताव सादर करावा लागतो. संविधानातील अनुच्छेद 341 नुसार अनुसूचित जातींच्या सूचीतील बदल करण्याचा अधिकार केंद्र सरकारचा आहे. राज्याने शिफारस स्वरूपात प्रस्ताव पाठविल्यानंतरच केंद्र सरकार तो बदल करू शकते. बार्टी, पुणे या महाराष्ट्र शासनाच्या स्वायत्त संस्थेने समाजकल्याण विभागाच्या प्रधान सचिवांना अनेक वेळा अनुसूचित जातीतून धर्मांतरित बौद्ध समूहाला अनुसूचित जातींच्या यादीत समाविष्ट करण्याचा संशोधनात्मक अहवाल व प्रस्ताव पाठविला आहे (उदा. पत्र क्र. 4204 दि. 25/01/2026, पत्र क्र. 900 दि.18/02/2022 इत्यादी). तरीसुद्धा राज्य सरकारने आजपर्यंत त्यावर कोणतीही कारवाई केली नाही. संविधानाचे अध्ययन न करता काही अधिकारी आणि नेते 'महार लिहा' असे आदेश देतात. प्रत्यक्षात 'बौद्ध (अनुसूचित जातीतून धर्मांतरित)' ही ओळख डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनीच त्यांच्या 'पीपल्स एज्युकेशन सोसायटी'च्या घटनेत नमूद केली आहे. त्या समूहाला विशेष सवलती देण्यात याव्यात, अशी तरतूद त्यांनी केलेली आहे. म्हणजेच हे नामाभिधान आमचे नव्हे, तर डॉ. आंबेडकरांचे आहे. पंजाब राज्यात 'अनुसूचित आदी धर्म', 'रामदासी', 'कबीरपंथी' असे समूह मूळ चर्मकार असून त्यांनी नवीन धार्मिक मार्ग स्वीकारले आहेत. त्यांचा समावेश स्वतंत्र नावाने अनुसूचित यादीत करण्यात आला आहे. 'रविदासी' ही जात नसून एक धर्म आहे आणि त्याचा समावेश 2007 साली करण्यात आला आहे. 1990 पूर्वी 'बौद्ध (SC मधून धर्मांतरित)' हा समूह महाराष्ट्राच्या OBC यादीत क्रमांक 161 अंतर्गत "Scheduled Caste Converted to Buddhist" या नावाने समाविष्ट होता. परंतु 1990 च्या संविधान सुधारणानंतर हा समूह SC यादीत आणायला हवा होता. महाराष्ट्र शासनाने केंद्र सरकारला तसा प्रस्ताव पाठविला नाही, त्यामुळे हा समूह आज कोणत्याही प्रवर्गात सूचीबद्ध नाही. OBC प्रवर्गात "Scheduled Caste Converted to Christian" असा वर्ग आहे. त्याचप्रमाणे "Scheduled Caste Converted to Buddhist" असा वर्ग SC यादीत समाविष्ट करता येतो. परंतु त्यासाठी स्पष्ट संविधानिक मागणी होणे आवश्यक आहे. अनुसूचित जातींमध्ये केवळ जाती नव्हे तर समूहांचाही समावेश करता येतो, अशी संवैधानिक तरतूद आहे. 1990 साली धर्मांतरित बौद्धांना आरक्षण देताना संसदेत जे विधेयक सादर झाले, त्यातील 'विधेयकाच्या उद्दिष्टे आणि कारणे' भागात स्पष्ट नमूद केले आहे की डॉ. आंबेडकरांच्या चळवळीमुळे 'नवबौद्ध' हा समूह उदयास आला. त्यांची सामाजिक, आर्थिक स्थिती बदललेली नसल्याने, त्यांना अनुसूचित जातीसमान आरक्षण देणे आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने संविधान (अनुसूचित जाती) आदेश 1950 मध्ये सुधारणा करण्याचे उद्दिष्ट या विधेयकात नमूद केले होते. त्या वेळी रामविलास पासवान यांनी हे विधेयक सादर केले होते. 14 ऑक्टोबर 1956 रोजी आपण बौद्ध झालो आणि जुना हिंदू धर्म व 'महार' ही जात सोडली. 'महार' हे नाव मृतआहार घेणाऱ्यांवरून पडले, हे डॉ. आंबेडकरांनी स्वखोल विश्लेषणात स्पष्ट केले (लेखन व भाषण, खंड 17(2), पृष्ठ 137). कुर्डुवाडी (जि. सोलापूर) येथील भाषणात त्यांनी म्हटले होते की 'महार-मांग' या नावांना उकिरड्याचीही किंमत नाही. डॉ. आंबेडकरांच्या स्वाभिमान चळवळीचा धर्मांतर हा महत्त्वाचा भाग होता. त्यामुळे बौद्ध समूहाला 'महार' न लिहिता सरकारने आरक्षण द्यायला हवे, त्यासाठी त्यांचा अनुसूचित यादीत समावेश आवश्यक आहे. परंतु हा विषय हाताळण्याऐवजी काही लोक 'महार लिहा, चर्मकार लिहा' असे सांगून चळवळीची दिशाच बदलत आहेत. आता जनगणनेच्या पार्श्वभूमीवर हा प्रश्न अधिकच गंभीर झाला आहे आणि समाजाला पुन्हा नामुष्की ओढविण्याची शक्यता आहे. ■ ■

जितेंद्र पी. गायकवाड
मो. 9657211490

दीपदान, दीपोत्सव शब्द म्हणजेच दिवाळी!! शब्दांची आहे ती खेळी

दीपदान, दिपोत्सवाच्या नावाखाली दिवाळी बौद्धांनी जी साजरी करण्यास सांगणे म्हणजे नियोजित षडयंत्र ... दिवाळी हा वैदिक धर्मातील सर्वात मोठा सण मानला जातो. हा सण बौद्धांचा नाही. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी हिंदू धर्मातील सण, उत्सव नाकारले आहेत. त्यांनी बौद्ध धम्मियांना 'बावीस प्रतिज्ञा' दिलेल्या आहेत. हा बौद्ध समाज इतर समाजाशी प्रामाणिक असतो. प्रामाणिकपणामुळे काही वेळेला त्यांची फसगत होत असते. सनातन धर्मातील जुन्या अमानवी चाली रीती, कर्मकांड, सण उत्सवापासून दूर राहावे म्हणून त्या 22 प्रतिज्ञा दिलेल्या आहेत. भारतातील धर्मांतरित बौद्ध धर्मियांनी बौद्ध धर्म बाटविला असा कलंक लागायला नको. तरीही काही भंतेजी व धम्म प्रचारक, लेखक, साहित्यिक वैऱ्याच्या अमिषाला बळी पडून सनातनी परंपरा व सण बौद्ध धम्मात घुसविण्याचा प्रयत्न करीत आहेत.

लोकांची मानसिकता प्रत्येक बाबतीत कशी निर्माण करायची आणि आपल्याकडे कसे ते आकर्षित होतील, याचे नियोजन, शब्दखेळ, कट कारस्थाने रचून, युक्त्या करून लोकांचा मस्तकाचा ताबा घेण्यासाठी ते प्रयत्नशील असतात. यावरून सिद्ध होते की काही भंतेजी, धम्म प्रचारक हे खरे बौद्ध धर्मीय नाहीत. ते जय भीम, नमो बुद्धाय उच्चारून या शब्दांचा मुखवटा ते वाणीद्वारे सांगत असतात. त्यांना माहीत असते की हे बौद्ध अत्यंत भावनिक असतात. म्हणून बौद्धांनी जास्त भावनिक न होता जागृत राहून समोरच्या व्यक्तीच्या बोलण्याला भाळून जाऊ नये. बौद्ध साहित्यात कुठेही दीपदान, दीपोस्तवाचा उल्लेख नसताना चुकीचा इतिहास सांगून दिवाळी साजरी करायला लावण्याचे एक षडयंत्र आहे. हे बौद्धांनी लक्षात घ्यावे. सारीपुत्त आणि महामोग्गलान ज्यांना धम्मसेनापती म्हटल्या जाते. त्या महामोग्गलानची हत्या दिवाळीच्या दिवशी करण्यात आली. 'इडा पिडा टळो व बळीचे राज्य येवो' अशी म्हण आहे. या म्हणीच्या माध्यमातून बळीचे राज्य पाहिजे अशी अपेक्षा आहे. त्या बळी राजाचा खून दिवाळीच्या दिवशी झाला. हा इतिहास विसरून चालणार नाही. त्यामुळे 'बौद्धांनो, दीपदान उत्सवाच्या नावाखाली दिवाळी साजरी करण्याचा मूर्खपणा करू नका...' काही नकली भंतेजी व्हिडिओ तयार करून तुम्हाला दिवाळी सण साजरा करायला सांगतील. तसेच काही तुमचेच लेखक दिवाळी सण, उत्सव साजरे करायला दुजोरा देतील. पण तुम्ही डॉ. बाबासाहेबांच्या विचारांवर ठाम रहायचे आहे. थोडेफार का होईना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, भगवान गौतम बुद्ध यांचे मूळ साहित्य वाचले असेल त्यांना सर्वच प्रश्नांची उत्तरे मिळतील.

ब्राह्मणी धर्मातील सण बौद्धांचेच सण उत्सव आहेत. असे सांगून ते साजरे करण्यास सांगत आहेत. त्यावेळी ते बौद्धांचे उत्सव कदाचित असतीलही, पण तो काळ गेला. वैदिक धर्मात स्वतःचे असे काहीच नाही. आता तर नविनच युक्ती शोधून काढली आहे. ती अशी की दीपदान उत्सव सांगून बौद्धांना दिवाळी साजरी करण्यास आणि दिवे लावण्यास सांगितल्या जात आहे. बहुजन सौरभ

आंनदोत्सव साजरा करायचा आहे तर आपल्या बापाची म्हणजे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची जयंती मोठ्या आनंदाने उत्साहात साजरी करा. त्यांचा शाळा प्रवेश दिन, त्यांनी मिळविलेल्या स्नातक पदव्या तारखा, भगवान गौतम बुद्ध यांची जयंती, सम्राट अशोक यांची जयंती इत्यादी अशा प्रकारे महामनावांच्या व महामातांच्या जन्मदिन आनंदाने व स्मृतीदिन शोक, दुःख व्यक्त करून मोठ्या संख्येने शांततेत दर्शन लाभ घेऊन तुमचे वेगळे अस्तित्व दाखवून द्या. ज्यांनी तुम्हांला जनावरांपेक्षाही नीच मानणाऱ्या वैदिक बाह्मणी धर्मातून बाहेर काढून तुमच्या जीवनाचे सोने केले त्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी जीवनभर संघर्ष करून ज्या वैदिक धर्म रूढी, परंपरा व कर्मकांडातून मुक्त केले. परत त्याच धर्मातील सण, उत्सव आणि परंपरा यात अडकून त्यातील सण उत्सव साजरे करू नका. जैन, पारशी, मुस्लिम, शीख व ख्रिश्चन हे कधी हिंदुत्वाचे सण, उत्सव साजरे करतात का? ते लोक अशा 'सणांच्यावेळी उद्योग धंदे उभारून आर्थिक सक्षम' होत असतात. जर आजही तुम्ही जुन्या रूढी, परंपरा पाळत असाल तर तुम्ही डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारांशी बेईमानी करत आहात. इतर बुद्धिस्ट राष्ट्रांनी म्हणायला नको की भारतातील बौद्धांनी बौद्ध धर्म नासविला. दिवाळीच्या दिवशी दीपदान उत्सव साजरा करायला सांगणाऱ्यांना विचारा की डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी दीपदान उत्सव याचा उल्लेख कुठे केला आहे...? किंवा बौद्ध साहित्यात कुठे लिहिले आहे...? संपूर्ण बौद्ध साहित्यात कुठेही याचा उल्लेख नाही. त्यामुळे दीपदान उत्सव साजरा करावयास लावणे म्हणजे दिवाळी साजरी करणे होय. शब्दांचा खेळ आहे. यात बौद्धांनी फसू नये. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी मानसिक गुलामीतून तसेच हिंदू धर्माच्या रूढी, परंपरा, संस्कृतीच्या बंधनातून तुम्हांला मुक्त केले आहे. त्यामुळे दिवाळी किंवा दीपदान उत्सव साजरा करणे म्हणजे मानसिक गुलामगिरीकडे परत वाटचाल करणे होय. खरी वैचारीक लढाई हि बौद्ध धर्म विरुद्ध वैदिक धर्म यांच्यातच आहे. ■ ■

भूपती अर्जुन मोरे, ठाणे
मो. 9594386277

भारतीय संविधान आणि एक नागरिक म्हणून आपली जबाबदारी

हजारो वर्षाची आपण राजेशाही साम्राज्यशाही घालवून लोकशाही प्रस्थापित केलेली आहे. म्हणूनच हे राष्ट्र लोकसत्ताक राष्ट्र आहे. लोकशाहीमध्ये लोकांची सत्ता असते. हे या निमित्ताने आपण लक्षात घेतले पाहिजे. लोकशाहीमध्ये जनमत आवश्यक असते. सत्तेचे अंतिम मालक लोक असतात. निवडून दिलेली मंडळी कारभारी असतात हे गृहीत आहे. कारभारी चुकले तर त्याला जाब मालक विचारू शकतो. बहुजन सौरभ

देशाच्या प्रत्येक नागरिकाच्या घरात आपापल्या धर्माचे ग्रंथ असतील. धर्म मानणे त्याचे आचरण आणि प्रसार करणे ही त्याची व्यक्तिगत बाब आहे. संविधानाने तसा अधिकार सुद्धा त्याला दिला आहे. ज्या संविधानाने त्याला त्याचे मौलिक अधिकार दिले आहेत, मानवी मूल्ये डिलीत तो राष्ट्र निर्मितीचा दस्तावेज अर्थात भारतीय संविधान त्याच्या घरात आहे काय? काही अपवाद सोडलेत तर निश्चितच नाही. हा चिंतेचा तसाच चिंतनाचा विषय आहे.

मात्र आज निवडून दिलेले कारभारी मंडळीच मालकाप्रमाणे, राज्यांप्रमाणे, हुकूमशाहीप्रमाणे वागू लागली तर मग लोकशाहीसमोरील हे मोठे आव्हान आहे. त्यामुळे संविधानिकदृष्ट्या प्रत्येक नागरिक सुशिक्षित असला पाहिजे. संविधानिक नैतिकता त्याच्याकडे असली पाहिजे. त्यासाठी अभ्यास आवश्यक आहे. संविधान हे प्रत्येकाच्या घरात असले पाहिजे. संविधान हे देशाच्या प्रत्येक नागरिकाचे सर्वांगीण विकासाचे साधन आहे.

केंद्र सरकार असो वा राज्य सरकार असो. वर्षाचे सार्वजनिक अंदाजपत्रक तयार करत असतो. सार्वजनिक अंदाजपत्रक देशाच्या व राज्याच्या विकास धोरणाचे प्रतिबिंब असते. अर्थव्यवस्थेचा सामाजिक, आर्थिक विकास गतिमान करण्यासाठी येत्या आर्थिक वर्षात सरकार कोणते प्रयत्न आणि उपाय राबविणार आहे. त्याचा समावेश अंदाजपत्रकात असतो. एवढे समजून घेण्यासाठी तरी सर्वसामान्य नागरिकांनी संविधानिक दृष्ट्या जागरूकता दाखवली पाहिजे. संविधान हे सर्वसामान्य नागरिकांना समजले तर सरकारचे सामाजिक व आर्थिक धोरण काय आहे? हे कळून येईल. यासाठी देशाचा प्रत्येक नागरिक हा संविधानिक दृष्ट्या सुशिक्षित असला पाहिजे. मात्र तसे होताना दिसत नाही. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी नवभारताला संविधान देऊन आज 75 वर्षे झाली आहेत. परंतु प्रत्येक नागरिकांच्या घरात संविधान आहे का? नाही. त्यामुळे सर्वसामान्य नागरिक हा संविधानिक दृष्ट्या अशिक्षित आहे. सर्वसामान्य नागरिकांना संविधानाचे महत्त्व कळले नाही म्हणूनच आज सरकारांमध्ये भ्रष्टाचार वाढला आहे. देशाची वर्तमान आर्थिक सामाजिक स्थितीत क्रांतिकारी बदल डॉ. बाबासाहेबांना अपेक्षित होता आणि तोही रक्तपाताशिवाय! भारताने राजेशाही, बादशाही यांच्यानंतर ब्रिटिश साम्राज्यशाहीशी मुकाबला करून लोकशाही राष्ट्र प्रस्थापित केले. भारतीय राज्यघटनेतील एक महत्त्वाचे मूल्य म्हणून लोकशाहीकडे आपण सारे जन पाहतो. जगातील सर्वाधिक मोठ्या लोकसंख्येची लोकशाही म्हणून भारताचा लौकिक राहिलेला आहे. मात्र गेल्या काही वर्षात भारतीय लोकशाहीची वाटचाल हुकूमशाहीकडे होत आहे. ही विकृती समजून घेतली पाहिजे. शेतीमालाला भाव, पेट्रोल दरवाढ, महागाई, वाढती बेरोजगारी या आणि अशा अनाकलनीय व अतार्किक निर्णयाचे गंभीर परिणाम सर्वसामान्य भारतीय नागरिक अनुभवतो आहे. हे प्रश्न निकालात काढायचे असतील तर संविधानाचा सन्मान, सुरक्षा आणि संवर्धन केले पाहिजे. संविधान केवळ दाखवल्याने हे शक्य नाही. अंमलबजावणी आवश्यक आहे. हे तेव्हाच शक्य आहे जेव्हा संविधान विचाराचे लोक सत्तेत असतील. ■ ■

दिलीप खडे, कुटासा, जि. अकोला
मो. 9307013339

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर समाज भवन

गवसी मानापुर, वर्धा रोड, नागपूर. विहारामध्ये दररोज सायंकाळी नियमित वंदना, पौर्णिमा उत्सव, वर्षावास, धम्मचक्र प्रवर्तन दिन, बुद्ध, फुले, शाहू, आंबेडकर, सम्राट अशोक, यांच्या जयंतीनिमित्त कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते.

समोर पंचशील ध्वज स्थापीत केला आहे. महीला मंडळाच्या वतीने विहाराचे व्यवस्थापन करण्यात येय आहे. वनमाला सोने, छाया डोंगरे, सुरज गणवीर, बाबा डोंगरे, गुड्डु डोंगरे, शेखर भगत, कार्यरत आहेत. कार्यक्रमास अनेक सहकारी सहकार्य करीत आहेत.

संवाद मित्र, डी.आर. कांबळे

8600924170

महायुती सरकार शेतकरी विरोधी : आ. नाना पटोले

गोंदिया : राज्यातील महायुती सरकारने निवडणूक जाहीरनाम्यात शेतकऱ्यांना कर्जमाफी देण्याचे आश्वासन दिले होते. मात्र आता सरकार शेतकऱ्यांची चेष्टा करीत आहेत. परतीच्या पावसाने पिकांचे अतोनात नुकसान झाले आहे. त्याचबरोबर गोंदिया-भंडारा जिल्ह्यात शेतकऱ्यांना अडचणीत आणले आहे. अशा परिस्थितीत शेतकऱ्यांना भरघोष मदत करण्याची गरज आहे. मात्र महायुतीची सरकार शेतकरी विरोधी आहे, असा आरोप कॉंग्रेसचे माजी प्रदेश अध्यक्ष आमदार नाना पटोले यांनी केला. आ. नाना पटोले हे माजी आमदार गोपालदास अग्रवाल यांच्या द्वारे आयोजित दिवाळी मिलन सोहळ्याकरिता गोंदिया जिल्ह्याच्या दौऱ्यावर आले होते. दरम्यान त्यांनी प्रसार माध्यमांच्या प्रतिनिधीशी संवाद साधला. याप्रसंगी त्यांनी भाजप नेते आ. परिणय फुके, मंत्री चंद्रशेखर बावणकुळे, उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांच्यासह सरकारातील सर्व पक्षांच्या नेत्यांचा त्यांनी चांगलाच समाचार घेतला. ते पुढे म्हणाले, मंत्री

बावणकुळे यांना शिंग फुटले असतील तर मला माहिती नाही. सरदार वल्लभभाई पटेल यांनी आरएसएसवर बंदी घालण्याचे विचार मांडले होते. तेव्हा ते देशाचे गृह मंत्री होते. मग काय सरदार वल्लभभाई पटेल यांना देशद्रोही ठरविणार आहात काय? असा उलट सवाल केला. महायुतीचे नेते म्हणजे, उचलली जीभ लावली टाळ्या ला करणार. मात्र हे आता चालणार नाही. कायदा सर्वांसाठी आहे, कायद्याप्रमाणे सर्व संघटनांनी वागावे. ते म्हणाले, निवडणूका आल्या की, महायुतीचे नेते स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका आल्याने आम्ही. त्यामुळे शेतकरी व सर्वसामान्यांच्या पाठिशी असल्याचे सांगत आहेत. निवडणूक जाहिरनाम्यात कर्जमाफी करू, असे आश्वासन दिले होते. मग कर्जमाफी का नाही? सरकार शेतकऱ्यांची चेष्टा करीत आहे. अदानीला जेव्हा पैसा दिला जातो, तो पैसा येतो कुठून? हे देखील या सरकारने सांगितले पाहिजे. शेतकऱ्यांची थट्टा करून कर्जमाफी द्यायची नसेल तर हे सुध्दा चालणार नाही. शेतकऱ्यांनी दिवाळी अंधारात साजरी केली. विदर्भासह राज्यातील शेतकरी अवकाळी व परतीच्या पावसाने अडचणीत आला आहे. ओल्या दुष्काळाची स्थिती निर्माण झाली आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांना भरीव मदत करण्याची गरज आहे.

डॉ. परिणय फुके यांच्या वक्तव्यावर बोलताना ते म्हणाले, भंडारा नगर परिषदेवर त्यांच्याच पक्षाचे नगराध्यक्ष होते. त्यानंतर प्रशासक राज आहे. मग 20 टक्के कमिशनचा आरोप कुणावर हे त्यांनी सांगितले पाहिजे. कोण कमिशन खातो, कुणाला वाटा भेटतो. आम्ही सुद्धा याची जंत्री काढून ठेवली आहे. भ्रष्टाचारामध्ये गुरफटले महायुती सरकार आहे. जनतेची लुट करायची आणि मलई खायचे, हेच त्यांची कामे आहेत. असा आरोप देखील नाना पटोले यांनी केला. यावेळी त्यांच्यासोबत कॉंग्रेसचे जिल्हाध्यक्ष माजी आमदार दिलीप बन्सोड, अशोक गुप्ता , प्रदेश सरचिटणीस अमर वराडे, बाबा बागडे, वंदना काळे यांच्यासह काही पदाधिकारी उपस्थित होते.

नगर परिषद निवडणुकीत स्थानिक परिस्थितीला घेवून युती आघाडीचा निर्णय घेऊ.असे ते म्हणाले. या निवडणुकीत कॉंग्रेस सर्व शक्तीनिशी उतरणार आहे. स्थानिक कार्यकर्त्यांच्या विश्वासात घेवून तसेच परिस्थितीला समरस होवून महाविकास आघाडीच्या सर्व पक्षांना घेवून निवडणुक लढविण्यासंदर्भात निर्णय घेण्यात येईल, असे आ. नाना पटोले यांनी सुचक वक्तव्य केले

महत्वाचे

बहुजन हितकारिणीतर्फे पोलीस अधीक्षक मुम्मका सुदर्शन यांचे अभिनंदन

चंद्रपूर : दीक्षाभूमी, चंद्रपूर येथील महोत्सवात उत्कृष्ट व्यवस्था ठेवल्या बदल बहुजन हितकारिणी सभेने चंद्रपूर जिल्हा पोलीस अधीक्षक मान. मुम्मका सुदर्शन यांचे अभिनंदन केले आहे . यासंबंधाने नागवंश नगराळे, अ‍ॅड. पूनमचंद वाकडे, अ‍ॅड. रवींद्र मोटघरे, जितेंद्र डोहणे, बंडू ठमके, विद्याधर लाडे, रवींद्र भैसारे इ. च्या शिष्टमंडळाने दिनांक 24 ऑक्टो. ला मम्मका सुदर्शन यांची भेट घेऊन धन्यवाद प्रकट केले. मागील दोन वर्षांपासून दीक्षाभूमी परिसर व संबंधित रोडवर आवश्यक तिथे बॅरिकेट्स लावून, पादचाऱ्यांना टू- वे मार्गाची व्यवस्था केल्याने गर्दीचे योग्य नियोजन झाले. अनेक ठिकाणी वाहन तळे उपलब्ध केल्याने वाहणांची योग्य व्यवस्था झाली . त्याचप्रमाणे ठिकठिकाणी पोलीस जवान उपस्थित ठेवल्याने 'बॅड एलीमेन्टसना' वचक बसला . यास्तव जरी हे पोलीस विभागाचे कर्तव्य असले तरी मागील वर्षी या बाबी बहुजन हितकारिणी सभेने प्रशासनाच्या निदर्शनास आणून देऊन चोख बंदोबस्ताची मागणी केली होती, त्यावर मागील वर्षीपासून योग्य पतिसाद मिळाल्याने पोलीस प्रशासन अभिनंदनास पात्र असल्याचे शिष्टमंडळाने सांगितले.

आम्ही आयुष्यभर सतरंज्याच उचलायच्या का ? निष्ठावंत कार्यकर्ता

भंडारा : नुकत्याच जाहीर झालेल्या नगरपालिका निवडणुकांच्या पार्श्वभूमीवर राजकीय वातावरण तापले आहे. प्रत्येक पक्षात उमेदवारी मिळविण्यासाठी चुरस सुरू झाली असून, पक्षनिष्ठ कार्यकर्त्यांमध्ये नाराजीचा सूर वाढत चालला आहे. कारण अनेक कार्यकर्ते वर्षानुवर्षे आपल्या गावात, मतदारसंघात लोकांमध्ये काम करून नाव निर्माण करतात. सभा सजवणे, पोस्टर लावणे, प्रचार करणे, जनतेच्या प्रश्नांवर आवाज उठवणे अशा प्रत्येक स्तरावर ते झटत असतात. मात्र तिकीट वाटपाच्या वेळी गटबाजी, आर्थिक ताकद आणि वरच्या स्तरावरील शिफारशी यांना प्राधान्य मिळत असल्याने खऱ्या अर्थाने पक्षासाठी झटणारे कार्यकर्ते उपेक्षित ठरत आहेत. शेवटी 'तू तर आपला आहेस!' हे एकच वाक्य निष्ठावंत कार्यकर्त्यांच्या जखमेवर मीठ चोळते, अशी भावना कार्यकर्त्यांमध्ये व्यक्त होत आहे.

मराठा आरक्षणाचा जीआर ओबीसींसाठी घातक : वडेट्टीवार

नागपूर : राज्यात ओबीसी आरक्षणाच्या प्रश्नावरून वातावरण तापले असून, सरकार झुकण्यास तयार नसल्याची टीका कॉंग्रेसचे ज्येष्ठ नेते विजय वडेट्टीवार यांनी केली आहे. 'ओबीसींचा मोर्चा निघून दोन आठवडे उलटले तरी राज्य सरकारने अद्याप कोणतीही ठोस कारवाई केलेली नाही. सरकारमधील काही चेले-चपाटे ओबीसींचे नुकसान होत नाही, असे सांगत आहेत; मात्र प्रत्यक्षात 2 सप्टेंबर रोजी काढलेल्या शासन निर्णयामुळे ओबीसींचे मोठे नुकसान होत आहे,' असे वडेट्टीवार यांनी स्पष्ट केले. वडेट्टीवार यांनी सांगितले की, 'मराठा आरक्षणासंदर्भातील शासन निर्णय हा मराठवाड्यापुरता मर्यादित असल्याचे सांगितले जात असले, तरी त्या निर्णयानुसार मिळणारे प्रमाणपत्र हे फक्त चार जिल्ह्यांपुरते मर्यादित नसून संपूर्ण देशभर वैध राहते. त्यामुळे ओबीसी समाजाच्या आरक्षणावर त्याचा थेट परिणाम होणार आहे. या निर्णयामुळे समाजाची दिशाभूल करण्यात येत आहे.

डॉ. बाबासाहेबांच्या उर्जेचा व प्रेरणेचा हा सन्मान : डॉ.कीर्तीपाल गायकवाड

नागपुर : युगनायक डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या संकल्पनेतील प्रबुद्ध भारत घडविणासाठी प्रबुद्ध सांस्कृतिक चळवळीच्या माध्यमातून गेली चार दशके आपण सक्रिय असल्योनच आपला सन्मान नागपूरच्या दिक्षाभूमीत होत आहे . यापूर्वी हा सन्मान ऐतिहासिक धम्मभूमी देहुरोड येथे झाला. असे भावुक उद्गार ऐतिहासिक धम्म भूमीचे प्रवक्ते व.अ.भा.प्रबुद्ध नाट्य परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. कीर्तिपाल गायकवाड यांनी काढले.

डॉ. कीर्तिपाल गायकवाड यांच्या षष्ठ्यब्धी पूर्ती सोहळा नागपूर येथील सुगत बुध्द विहार येथे दूसर्या धम्म संगीती मध्ये संपन्न झाला. प्रबुद्ध रंगभूमी नागपूरच्या वतीने कार्यक्रमाचे आयोजन केले होते. प्रबुद्ध नाटककार संजय सायरे यांनी आपल्या प्रास्तावीकेत डॉ. किर्तीपाल गायकवाड यांच्या अष्टपैलू कार्याचा आढावा घेतला. आदरणीय भंते नागा प्रकाश यांनी डॉ. कीर्तीपाल गायकवाड यांना मंगल कामना दिल्या. बुद्ध विहार समन्वय समितीचे अध्यक्ष अशोक सरस्वती यांनी पण सदिच्छा दिल्या आणि आपले विचार व्यक्त केले. प्रबुद्ध रंगभूमीचे जनक भीमपुत्र टेक्सास गायकवाड यांनी डॉ. कीर्तिपाल गायकवाड दलित रंगभूमी ते प्रबुध्द रंगभूमी या प्रवासाची माहिती दिली. जगातील पहिले डॉक्टर जीवक यांना अभिप्रेत असलेल्या वैद्यकीय चळवळी विषयी डॉ. किर्तीपाल यांचे संशोधन सूरू असल्याचे आपल्या अध्यक्षीय भाषणात सांगितले. सत्कार मूर्ति डॉ. कीर्तिपाल यांचा परिचय प्रतिभा खोब्रागडे यांनी करुन दिला . या प्रसंगी डॉ कीर्तीपाल गायकवाड लिखित 'एकच स्वप्न प्रबुद्ध भारत' या एकपात्री नाटकाचे प्रकाशन मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. या कार्य मास प्रमुख पाहुयासह कास्ट्राईब चे नेते अरुण गाडे, बौद्धाचार्य व्ही.के. वाघ, भारतीय बौद्ध महासभेचे अध्यक्ष घनशाम धाबर्डे, बाळासाहेब धावारे, मंगलदास पडवेकर, राहुल खांडेकर, संघपाल शिरसाट, ई.मो. नारनवरे, डॉ. सविता कांबळे, सूमेध कांबळे, धम्म संगीती मध्ये आलेले नागपूर तसेच विदर्भातून आलेले असंख्य प्रतिनिधी, प्रबुद्ध रंगभूमीचे सदस्य राजन मेश्राम, रत्नपाल गोटेकर, प्रीती तिरपुडे, महेंद्र तिरपुडे सर, राजेश बन्सोड सर, प्रशांत शंभरकर, प्रमोद श्रीरामे, विनोद त्र्यंष्टी, मायकल जामगडे, विनोद लोणारे, सुगत बुद्ध विहाराचे अध्यक्ष कांताप्रसाद रामटेके तसेच बुद्धविहार समन्वय समितीचे पदाधिकारी या कार्यक्रमाला उपस्थित होते. ज्योत्सना बन्सोड यांनी या कार्यक्रमाचे संचालन केले तर आभार कवी रंगराज गोसावी यांनी मानले.

'एमपीएससी'च्या नवीन सचिवांच्या नियुक्तीवर गंभीर प्रश्नचिन्ह

नागपूर : महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या(एमपीएससी) इतिहासात पहिल्यांदाच सचिवांची नियुक्ती ही सदस्य सचिव म्हणून करण्यात आली आहे. 'एमपीएससी' ही संविधानिक संस्था असून त्याच्या कार्य नियमावलीमध्ये अशी कुठलीही घटनात्मक दुरुस्ती न करता अवर जिल्हाधिकारी जगन्नाथ महादेव वीरकर यांची सदस्य सचिव म्हणून नियुक्तीचा शासनादेश काढण्यात आला. त्यामुळे 'एमपीएससी'चे सचिव हे यापुढे आयोगाचे सदस्यही राहणार का? असा प्रश्न उपस्थित करून नवीन बदलावर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले जात आहेत.

भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद 315 अन्वये महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची स्थापना करण्यात आली आहे. ही स्थापना केंद्रीय लोकसेवा आयोगाच्या (यूपीएससी) धर्तीवर झाली आहे. त्यामुळे 'एमपीएससी'च्या विविध नियमावलीमध्ये 'यूपीएससी'च्या धर्तीवरच बदल करणे अपेक्षित असते. सध्या आयोगावर पाच सदस्य आणि एक अध्यक्ष आहेत. त्यांची निवड ही राज्य सरकारच्या शिफारशीनुसार राज्यपाल करतात. तर 'एमपीएससी'च्या सचिव पदावर राज्य सरकारच्या सेवेतील अधिकाऱ्यांची प्रतिनियुक्ती किंवा पदोन्नतीचे नियुक्ती केली जाते.

माजी सचिव डॉ. सुवर्णा खरात यांची बदली झाल्यावर या पदाची धुरा मुंबई उपनगरचे जिल्हाधिकारी सौरभ कटियार यांच्याकडे देण्यात आली. त्यानंतर राज्य सरकारच्या सामान्य प्रशासन विभागाने 20 ऑक्टोबरला शासन निर्णय काढून जगन्नाथ वीरकर यांची सदस्य सचिव म्हणून नियुक्ती केली. यापूर्वी कुठल्याही सचिवांना सदस्य पद देण्यात आले नव्हते. 'एमपीएससी'च्या कार्य नियमावलीमधे 'सदस्य-सचिव' असे पद अस्तित्वात नाही. तर केवळ 'सचिव' असे आहे. मात्र सामान्य प्रशासन विभागाने सदोष पदस्थापना करून अध्यक्ष व पाच सदस्य अशा एकूण सहा सदस्यांच्या मिळून बनलेल्या आयोगात सातव्या सदस्याची तर भर घातली नाही ना?, असा प्रश्न उपस्थित केला जात आहे.

'एमपीएससी'च्या कार्य नियमावलीनुसार सचिव आयोगाच्या अध्यक्षांच्या संपूर्ण नियंत्रणाच्या अधीन राहून ते आयोगाचे प्रशासकीय कार्यालय प्रमुख आहेत. वेळोवेळी घेतलेले धोरण आणि निर्णयांनुसार अध्यक्षांच्या देखरेखीखाली आयोगाशी संबंधित सर्व अधिकृत कामकाज पार पाडण्यासाठी सचिव जबाबदार असतात.

त्रिरत्न बौध्द महासंघ केंद्र-सुखावती येथे महामंगल सुत्त या विषयावर मार्गदर्शन

नागपूर : त्रिरत्न बौध्द महासंघ केंद्र- सुखावती नागपूर ,दिनांक 18 ते 24 ऑक्टोबर 2025 लुंबिनी सेलिब्रेशन हॉल उटी या निसर्गाच्या सान्निध्यात राहून 126 शिबिरार्थी सहभागी झाले. या शिबिराचे नेतृत्व धम्मचारी रत्नसिद्दी यांनी सखोल, प्रेरणा देणारा 'महामंगल सुत्त' या विषयावर मार्गदर्शन केले . त्यांना सहकार्य करण्यासाठी धम्मचारी अनोमबल, क्षांतीनाग, चंद्रदीप, रत्ननिष्ठा, धम्मनाग, आर्यकीर्ती, बोधिकिरन, चंद्रकेतू आणि धम्मचारीनी पुण्यगीता, आर्यरूची ओजोश्री, आर्यशांती, पद्मनिष्ठा, कुशलानंदी, यांनी सहभागी होऊन गट चर्चा तून, आपल्या मनोगतातून शिबिरार्थी मध्ये उत्साह, प्रेरणा दिली. त्याच प्रमाणे सकाळच्या दुहेरी ध्यान साधनेतून आणि 10 ते 15 मिनिटांच्या चक्रमनातून जागृतीचा सराव धम्मचारी क्षांतिनाग, रत्ननिष्ठा, धम्मनाग यांनी करून घेतला. या शिबिरात लुंबिनी बुध्द विहाराचे मालक आयु सचिन गजभिये यांनी अजून एका बुध्द रुपाची प्रतिस्थापना करुन (मोठ्या बुद्ध रूपाच्या खाली ध्यान करण्यासाठी हॉल तयार केला) त्याचे उद्घाटन याप्रसंगी धम्मचारी रत्नसिद्दी यांच्या हस्ते केले. या शिबिराचे संचलन धम्मचारीनी ओजोश्री यांनी व धम्मचारी आर्यकीर्ती यांनी आभार प्रदर्शन केले.शिबिर यशस्वी करण्यासाठी केंद्रातील आणि अनेक धम्ममित्रांनी, धम्मचारी, धम्मचारीनी सहायकानी दान देऊन, मदत करुन सहकार्य केले.

सुप्रसिद्ध गायक अमर बागडे यांचा सत्कार

नागपूर : त्रिमूर्ती प्रोडक्शन आणि एम. आर. म्युजिकल अकादमीच्या वतिने विदर्भ साहित्य संमेलनाच्या नटराज सभागृहात नव्याने शिकत असलेल्या उदयोन्मुख गायक कलाकारांचा गायनाचा संगीतमय कार्यक्रम नुकताच आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमात गायन आणि संगीत क्षेत्रात उत्कृष्ट कार्य केल्याबद्दल एम. आर. म्युजीकल अकादमीचे संचालक सुप्रसिद्ध गायक अमर बागडे यांचा माजी आमदार आणि महाराष्ट्र ऑफिसर्स फोरमचे अध्यक्ष मनोहर चंद्रीकापूरे यांचे हस्ते सन्मानचिन्हे देऊन सत्कार करण्यात आला.

या कार्यक्रमात त्रिमूर्ती प्रोडक्शनचे संचालक सच्चिदानंद दारूडे, सतिश ढाकणे, हरिश साखरे यांनी सुरेख गायन केले. या सोबतच अनेक उदयोन्मुख गायक, गायिकांनी एकाहून एक हिंदी सिनेमांचे नवे-जुने गीत सादर केलीत. त्यात प्रामुख्याने शालिनी नगरारे, नंदा मानकर, दीपा साखरे, मिनाक्षी मून, रेखा साखरे, प्रतिक मेश्राम, सुधाकर भोले, अनिल य. सिंगनापूरे, अशोक राऊत, कल्पना धार्मिक, पुंडलिक धकाते, सुनील गेडाम, रश्मी चवरे, रेखा काटकर, रत्ना भोले, मंदा पाटील, अल्का ढाकणे यांनी सुमधुर गितांचा नजराणा सादर केला. श्रोते मंत्रमुग्ध झालीत. सर्व उदयोन्मुख गायक-गायिकांचा सन्मान चिन्हे देऊन माजी आमदार मनोहर चंद्रीकापूरे यांचे हस्ते सन्मान करण्यात आला. या प्रसंगी माजी अतिरिक्त जिल्हाधिकारी मिलिंद बनसोड, सुधिर वाळके, विलास सुटे, दिगंबर गोंडाने प्रामुख्याने उपस्थित होते. सभागृह कचाकच भरले होते.

दहावी, बारावीच्या परीक्षा शुल्कात सलग चौथ्या वर्षी भरीव वाढ

अकोला : राज्यात ओला दुष्काळ जाहीर झाल्याने पूरग्रस्त विद्यार्थ्यांचे दहावी व बारावीचे परीक्षा शुल्क माफ झाले. इतर विद्यार्थ्यांवर मात्र अतिरिक्त वाढीव शुल्काचा मोठा भार पडणार आहे. महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाने दहावी आणि बारावीच्या परीक्षा शुल्कात पुन्हा एकदा वाढ केली. गतवर्षीच्या तुलनेत परीक्षा शुल्क 50 रुपयांनी वाढले आहे. त्यामुळे पालकांच्या खिशाला चांगलीच झळ पोहोचणार आहे.

राज्यात यावर्षी धो-धो पाऊस बरसला. अनेक भागात अतिवृष्टी होऊन पूरपरिस्थितीमुळे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले. या सर्व पार्श्वभूमीवर राज्य शासनाने पूरग्रस्त जिल्ह्यात ओला दुष्काळ जाहीर केला. त्या भागामध्ये दुष्काळाच्या सर्व सोयीसुविधा लागू झाल्या आहेत. त्यामध्ये दहावी व बारावीचे परीक्षा शुल्क माफ करण्याचा देखील समावेश आहे. दुष्काळाची परिस्थिती असतानाच राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाने सलग चौथ्या वर्षी दहावी, बारावीच्या परीक्षा शुल्कामध्ये वाढ करण्याचा निर्णय घेतला. मार्च 2026 मध्ये होणाऱ्या परीक्षेसाठी सुधारित शुल्क घेतले जात आहे. दहावीच्या नियमित विद्यार्थ्यांसाठी परीक्षा शुल्क आता 470 वरून 520 केले.

बारावीच्या विद्यार्थ्यांसाठीचे परीक्षा शुल्कही वाढविण्यात आले आहे. आता शुल्क 490 वरून 540 झाले आहे. शिक्षण मंडळाने केलेल्या शुल्क वाढीमुळे सर्वसामान्य पालकांवर अतिरिक्त आर्थिक भार पडत आहे.

निधन वार्ता

सिद्धार्थ मारुती सहारे

नागपूर : कुशीनगर येथील रहिवासी सिद्धार्थ मारुती सहारे यांचे दि. 25 ऑक्टोबर 2025 रोजी वयाच्या 65 व्या वर्षी निधन झाले. त्यांच्यावर 26 ऑक्टोबर 2025 रोजी नागपूर येथील जरीपटका रोडवरील नारा घाट येथे अंत्यसंस्कार करण्यात आले.

पुष्पा सुधाकरराव जांगट

नागपूर : पुष्पा सुधाकरराव जांगट, मानेवाडा रिंग रोड विठ्ठल नगर, 1, दुर्गा माता मंदिरा जवळील पुष्पा जांगट यांचे 19 ऑक्टोबर रोजी, निधन झाले होते. त्यांचे वय - 82 वर्षाचे होते. त्यांचे अंतिम संस्कार मानेवाडा घाटावर करण्यात आले.

महायुतीत तिकीट वाटपावरून कलह! नाराज

भंडारा : राज्यासह भंडारा जिल्ह्यात नगरपालिकेतील 35 प्रभागांसाठी निवडणुकीचे बिगुल वाजले आहे. ज्यामध्ये 35 सदस्य आणि एक नगराध्यक्ष थेट जनतेतून निवडला जाईल. नगराध्यक्ष पद आणि प्रभागनिहाय आरक्षण जाहीर झाल्याने निवडणुकीच्या हालचाली तीव्र झाल्या आहेत. आरक्षण जाहीर होताच आतापर्यंत शांत असलेले इच्छुक उमेदवार सक्रिय झाले असून प्रत्येक जण पक्षाकडून तिकीट मिळवण्यासाठी जीवाचे रान करत आहे. तिकिटासाठी सध्या जिल्ह्यात घमासान सुरू झाले असून पक्षांतराचा देखील पर्याय अनेकांनी निवडलेला आहे.

भंडारा, पवनी आणि साकोली नगराध्यक्ष पद हे (महिला) प्रवर्गासाठी राखीव ठेवण्यात आले आहे.आरक्षण जाहीर झाल्यानंतर, निवडणूक समीकरणे आता स्पष्ट होऊ लागली आहेत. पडद्यामागे तयारी करणारे नेते आता पोस्टर्स, होर्डिंग्ज आणि सोशल मीडियाद्वारे उघडपणे निवडणुकीच्या रिंगणात उतरले आहेत. दिवाळीसाठी जगभरात लावण्यात आलेल्या बॅनर्स आणि शुभेच्छा पोस्टर्सवरून नेत्यांची सक्रियता दिसून येऊ लागली आहे. प्रत्येक राजकीय पक्षाला एकाच तिकिटासाठी

दोन ते तीन दावेदार दिसले आहेत. येत्या काळात ही संख्या वाढण्याची शक्यता आहे. अशा परिस्थितीत, कोणत्याही एका उमेदवाराला तिकीट दिल्याने इतर नेत्यांना राग येईल हे निश्चित आहे. पक्षात असंतोष आणि बंडखोरीची भीती असल्याने, तिकीट वाटप हे सर्व पक्षांसाठी एक मोठे आव्हान बनले आहे. गेल्या काही महिन्यांपासून उमेदवारांनी प्रचाराचे साधन म्हणून सणांचा वापर केला आहे. दिवाळीनंतर 'दिवाळी मिलन' कार्यक्रमांची मालिका सुरू झाली आहे. उमेदवार या कार्यक्रमांद्वारे मतदारांशी थेट संवाद साधत आहेत. याव्यतिरिक्त, अनेक उमेदवार फोन कॉलद्वारे वैयक्तिक संपर्क देखील स्थापित करत आहेत, जे जनतेला आरक्षण स्पष्ट होताच काही उमेदवारांनी तयारी सुरू केली, तर काही मागील टर्म संपल्यापासून सक्रिय झाले आहेत. आता पक्ष आपल्या जुन्या निष्ठावंतांना संधी देतो की नवीन चेहऱ्यांना बढती देतो याकडे सर्वांच्या नजरा लागल्या आहेत.

आता नगराध्यक्ष पदासाठी संभाव्य नावे पुढे येत आहेत. पण तिकीट कोणाला मिळणार हा प्रश्न अजूनही अनुत्तरित आहे. दरम्यान, काही नेत्यांची निवड जवळपास निश्चित झाली आहे असे वृत्त आहे. सदस्यत्व हे सर्वात वादग्रस्त पद आहे. नगरपालिका नगरसेवक बनू इच्छिणारे बऱ्याच काळापासून तयारी करत आहेत. तिकीट न मिळाल्यास अनेक जण पक्ष बदलण्याची आणि इतर राजकीय मार्गांनी निवडणूक लढवण्याची तयारी करत आहेत. भंडारा नगरपरिषदेच्या निवडणुका आता केवळ जनतेच्या पसंतीचीच नव्हे तर पक्षीय ऐक्य आणि धोरणात्मक संतुलनाचीही मोठी परीक्षा ठरणार आहेत.

PROPERTY FOR SALE

Prime Land with Construction for Sale

Wela (Hari), Shankarpur Road, Nagpur (Gramin)

Perfect for Educational Institutions: Area 0.46 hectares (50,000 Sq. Ft) with construction around 35000 Sq. Ft., Ideal for Schools, College, Training Center, Residential Tution College, Hotel, Hostel, Ambusman Park

Contact : Sulay 9860361121

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648